

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра «Економіка підприємства»

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри ЕПР

_____ д.е.н., проф. В.М. Хобта
(підпис)

«__» _____ 2021 р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему: «ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ»

Виконав: студент 4-го курсу, групи АПУЗ-17

спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Іванець Д.П.

(підпис)

Керівник: к. е. н., доц., доц. кафедри ЕПР. Табачкова Н. А.

(підпис)

Рецензент: д. е. н., доц.,
проф. каф. УФЕБ ДонНТУ

Коваленко Ю.О

(підпис)

*Засвідчую, що у цій випускній кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць інших
авторів без відповідних посилань*

Студент _____
(підпис)

Покровськ – 2021 р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра «Економіка підприємства»
Освітній ступінь «бакалавр»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри ЕПР

_____/В.М. Хобта/

«__» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Іванець Діани Павлівни

1. Тема роботи: «Вдосконалення соціальної політики в Україні», керівник роботи к. е. н., доц., доц. кафедри ЕПР Табачкова Н. А., затверджені наказом по університету від «19» квітня 2021 р. № 175.
2. Строк подання студентом роботи – «31» травня 2021 р.
3. Вихідні дані до роботи: навчальна-методична література, звітні данні Міністерства соціальної політики України та Статистики України, законодавчі та нормативні документи, що до роботи Міністерства соціальної політики України.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки:
 - 1) Теоретична частина:
 - 1.1) Ознайомитися з поняттям, напрямом і завданням соціальної політики;
 - 1.2) Визначити соціальну політику в системі забезпечення прав людини;
 - 1.3) Обґрунтувати соціальну державу та роль соціальної політики у її формуванні.
 - 2) Інформаційно-аналітична частина:
 - 2.1) Розглянути соціальну політику складовою економічного розвитку;
 - 2.2) Проаналізувати методи аналізу соціальної політики держави;
 - 2.3) Зробити аналіз соціальної політики в Україні за період 2018 по 2020 роки.

3) Рекомендаційна частина:

3.1) Визначити проблеми соціальної політики держави;

3.2) Проаналізувати міжнародний досвід в необхідності використання;

3.3) Розробити методи вдосконалення соціальної політики в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу: демонстраційний матеріал на 15 листах формату А4.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I-III	Табачкова Н. А., доц. кафедри ЕПР		
Нормо-контроль	Табачкова Н. А., доц. кафедри ЕПР		

7. Дата видачі завдання – «15» квітня 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи щодо соціальної політики в Україні	10.05.21-15.05.21	
2	Інформаційно-аналітичне забезпечення управління змінами на вдосконалення соціальної політики в Україні	16.05.21-25.05.21	
3	Рекомендації з вдосконалення соціальної політики в Україні	26.05.21-30.05.21	
4	Оформлення пояснювальної записки та презентації до дипломної роботи	31.05.21-01.06.21	

Студент _____ Д.П. Іванець
(підпис)

Керівник роботи _____ к. е. н., доц.,
(підпис) доц. каф. екон. підпр.
Табачкова Н. А.

АНОТАЦІЯ

Іванець Д.П. Вдосконалення соціальної політики в Україні / Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (спеціалізація – «Адміністративний менеджмент»). – ДВНЗ ДонНТУ, Покровськ, 2021.

В даній роботі подано теоретичні основи соціальної політики, а також особливу увагу приділено соціальній політики в системі забезпечення прав людини. Робота містить огляд на аналіз основних положень що до роботи соціальної політики в Україні, її економічний розвиток. В процесі роботи зроблені висновки та пропозиції щодо вдосконалення соціальної політики в Україні.

Ключові слова: СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА, СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА, СОЦІАЛЬНІ ПРАВА, СОЦІАЛЬНИЙ ЗВІТ, СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ, МІНІМАЛЬНА ТА МАКСИМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА, МІНІМАЛЬНА ТА МАКСИМАЛЬНА ПЕНСІЯ, СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА, ГРОМАДСЬКА РАДА, МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Мінсоцполітика – Міністерство соціальної політики.

ЄС - Європейський Союз.

КЗпП - Кодекс законів про працю .

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	8
1.1 Соціальна політика: поняття, напрямки, завдання	8
1.2 Соціальна політика в системі забезпечення прав людини	13
1.3 Соціальна держава та роль соціальної політики у її формуванні	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	19
2.1 Соціальна політика як складова економічного розвитку	19
2.2 Методи аналізу соціальної політики держави	22
2.3 Аналіз соціальної політики в Україні за період 2018 по 2020 роки	24
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	43
3.1 Проблеми соціальної політики держави	43
3.2 Необхідність використання міжнародного досвіду управління соціальної політики	46
3.3 Методи вдосконалення соціальної політики в Україні	50
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТОК А ПЕРЕЛІК ЗАУВАЖЕНЬ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	63

ВСТУП

Дипломна робота має: 64 сторінки, 15 рисунків, 11 таблиць, 36 джерел.

На сучасному етапі розвитку нашої держави важливого значення набуває соціальна політика, оскільки для сьогодення, яке характеризується перетворенням суспільних відносин, пошуком векторів політичного і економічного розвитку. Головною метою соціальної політики є подолання соціальної напруги, досягнення рівноваги, стабільності, цілісності, консолідації, злагоди й динамізму суспільства.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що найважливіші напрями внутрішньої політики держави пов'язані з відтворенням соціальних ресурсів і забезпеченням як стабільності соціальної системи, так і динамічності її розвитку. І саме ці питання покликана вирішувати соціальна політика, яка реалізується посередництвом соціальних заходів та здійсненням програм, що проводяться державою.

На питання моделі соціальної політики, побудови ефективної соціальної політики в Україні зверталася увага в працях багатьох вітчизняних учених: Бондаренко Ю., Воронін О., Гаєвський Б., Давидюк О., Іванова О., Крупник А., Новікова О., Садова У., Сергієнко О., Сіленко А., Тетерський С., Холостов Є., Шевчук П., Юрченко Ю., Яковюк І., ременко О. Я та інші. У них розглянуті питання сутності, ролі та розвитку соціальної держави та держави загального добробуту, соціальних відносин, соціальної політики та її реалізації. Однак в умовах сьогодення все частіше постає питання щодо визначення пріоритетності соціальної політики серед інших складових державної політики України.

Метою цієї дипломної роботи є спроба обґрунтувати теоретичну та практичну доцільність соціальної складової державної політики, її значимість у покращенні економічного добробуту країни.

В даній роботі були вибрані такі методи дослідження: опис - полягає у фіксуванні результатів дослідження, аналіз - виконує практичне значення для соціальної політики дослідження на його складники, порівняння - основу цього

методу становить порівняння параметрів взяті з роботи соціальної політики за 2018 по 2020 роки.

Методи дослідження даної теми: порівняльний метод (використовувався для досліджування даних з соціальної політики його розвитку за певний період часу), метод системного й факторного аналізу (використовувався для вивчення та виміру впливу факторів на величину результативних показників), метод узагальнення (використовувався для визначення загального поняття в якому відображається соціальна політика держави).

В даній роботі щодо вдосконалення соціальної політики в Україні були розглянуті такі задачі:

- Ознайомлення з теоретичною основою соціальної політики;
- Здійснити аналіз соціальної політики в Україні;
- Розглянуті проблеми стосовно соціальної політики в Україні;
- Після аналізу надати рекомендації що до вдосконалення соціальної політики в Україні.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1 Соціальна політика: поняття, напрямки, завдання

Щодня на кожного члена суспільства впливають соціальні чинники, що відповідають їхнім потребам, що гарантують їх соціальний захист і безпеку. І все ж рідко замислюємося про об'єктивність цих явищ, їх сутності або соціального вплива. Тобто це вплив формує і створює умови для відповідного функціонування і розвитку процесів суспільного життя. Вивчення і застосування соціальних законів і питань це є соціальна політика.

Соціальна політика є визначальним напрямком внутрішньої політики держави. Вона забезпечує захист прав людини, створює передумови для розширеного відтворення людиною власної діяльності та для стабільності суспільної системи. У сучасній соціально-економічній науці чимало підходів до тлумачення соціальної політики, про що свідчить множинність її трактувань у вітчизняній і зарубіжній літературі (таб.1.1).

Таблиця 1.1 - Поняття соціальна політика з різних джерел.

№ п/з	Визначення	Джерело
1	2	3
1	Це діяльність владних структур, інших суб'єктів соціально політичного життя, що знаходить свій вияв в управлінні соціальним розвитком суспільства, у здійсненні заходів для задоволення матеріальних і духовних потреб його членів та в регулюванні процесів соціальної диференціації суспільства.	[1]
2	Це системна єдність двох взаємозалежних напрямків дій, які доповнюють один одного: соціального розвитку і соціального захисту.	[2, с.131]

Продовження табл.1.1

1	2	3
3	Це система цілеспрямованих державних заходів і акцій щодо регулювання відносин між різними соціальними групами населення в частині підвищення суспільного добробуту, поліпшення якості і рівня життя, раціонального використання трудового потенціалу, і на цій основі - зростання ефективності функціонування економіки країни.	[3, с. 280]
4	Це підсистема політики держави, спрямована на регулювання соціальних відносин, соціальний розвиток та забезпечення соціальної перспективи.	[4, с. 114]
5	Це діяльність державних і цивільних інститутів, суспільних груп і окремих осіб (суб'єктів соціальної політики), спрямована на реалізацію природних прав людини, забезпечують її життєдіяльність і розвиток як соціальної істоти за невід'ємного дотримання її цивільних прав і свобод.	[5, с. 262]
6	Це діяльність держави, спрямована на створення та регулювання соціально економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні; соціально економічні заходи держави, підприємств, місцевих органів влади, які спрямовані на захист населення від безробіття, інфляції, знецінення трудових заощаджень.	[6, с.82]
7	Це система цілеспрямованої діяльності суб'єктів, що сформувалася в суспільстві на певному етапі його розвитку і здійснюється на основі певних принципів і засад з метою забезпечення оптимального функціонування й розвитку соціальних відносин.	[7]

Продовження табл. 1.1

1	2	3
8	Це спрямовуючий вплив держави, що ґрунтується на системі правил (норм), нормативних структур, що приймають рішення й організують діяльність, яка сприяє залученню до політичних процесів різноманітних суб'єктів.	[8, с.15]
9	Це діяльність державних і цивільних інститутів, суспільних груп і окремих осіб (суб'єктів соціальної політики), спрямована на реалізацію природних прав людини, що забезпечують її життєдіяльність і розвиток як соціальної істоти за невід'ємного дотримання її цивільних прав і свобод.	[9, с.31]
10	Є сумою дій органів управління, які діють безпосередньо або через своїх агентів, котрі впливають на життя громадян	[10, с.9]

Таким чином, узагальнюючи наведені визначення, мною було зазначено, що «Соціальна політика» – це система подій заходів інститутів суспільно політичного життя, націлених на забезпечення раціонального становлення соціальної сфери, збільшення добробуту і задоволення потреб суспільства як окремо так і в цілому людини. Під суспільно-політичними інститутами мається на увазі сукупність суб'єктів, що беруть участь у втіленні в життя суспільного політичної діяльності.

Пріоритетність соціальної політики серед інших складових державної політики визначається в першу чергу Конституцією України, від того що саме вона покликана надати громадянам гарантовані Основним Законом права: на життя, безпечні умови праці, винагороду за працю, охорону сім'ї, відпочинок, освіту, житло, охорону здоров'я та медичну допомогу, суспільне забезпечення і сприятливе навколишнє середовище.

Головною метою соціальної політики є подолання соціального напруження, досягнення рівноваги, стабільності, цілісності, консолідації, злагоди й динамізму суспільства [3, с.64]

Основними напрямками соціальної політики є наступні:

1. Політика в сфері доходів населення, яка передбачає встановлення соціальних стандартів життя, параметрів життєвого рівня, забезпечення зростання заробітної плати;

2. Політика зайнятості та охорони праці, яка передбачає законодавче встановлення засобів охорони праці, видів і форм соціального страхування, забезпечення повної продуктивної зайнятості населення, запобігання безробіттю;

3. Соціальний захист, що передбачає визначення та встановлення параметрів пенсійного забезпечення та інших видів соціального страхування, соціальної допомоги, соціального обслуговування, а також соціальних пільг і гарантій;

4. Демографічна політика, яка передбачає стимулювання репродуктивного зростання населення, державну допомогу сім'ї, регулювання міграційних процесів;

5. Політика розвитку соціальної сфери: культурна, мовна, релігійна, молодіжна, рекреаційна політика, охорона здоров'я, у сфері освіти, науки, тощо. Такі напрями можна також віднести до гуманітарної політики [11, с.10].

Для реального втілення в життя цих складових соціальної політики потрібна реалізація таких завдань керуючись Постановою Кабінетом Міністрів України є [12]:

1. Забезпечення формування та реалізація державної політики:

у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання насильству в сім'ї, протидії торгівлі людьми, а також відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання гуманітарної допомоги, соціальних послуг особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати;

щодо соціального захисту, зокрема осіб з інвалідністю, ветеранів праці, ветеранів військової служби, жертв нацистських переслідувань, дітей війни та жертв політичних репресій;

2. Забезпечення формування та реалізації державної політики [12]:

щодо пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню;

щодо соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби;

щодо здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

щодо забезпечення державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій для населення;

щодо здійснення державного контролю за додержанням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та з питань захисту прав дітей;

3. Здійснення в межах повноважень, передбачених законом, державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування [12].

Об'єднавши ці завдання по реалізації соціальної політики держави, я виділила три її основні функції (рис.1.1):

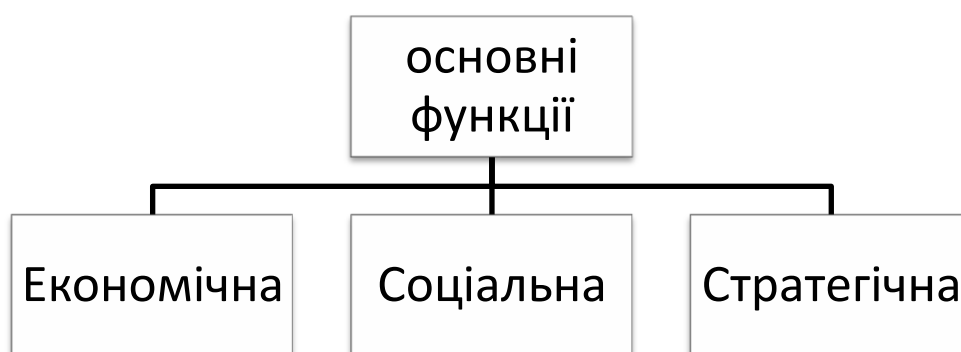

Рисунок 1.1 – Основні функції соціальної політики держави

1. Економічну (вона забезпечує економічні зміни політичної системи, створює умови для здійснення практичної політичної діяльності, стимулює різні види економічної діяльності);
2. Соціальну (необхідний стандарт проживання для всіх груп населення, доступ до медичної допомоги, освіти, культурних цінностей);
3. Стратегічну (створює соціально-економічні умови для розвитку суспільства і підтримки в ньому стабільності).

1.2 Соціальна політика в системі забезпечення прав людини

Люди, їх права та свободи є найвищою соціальною цінністю в країні, що має верховенство права. Вся діяльність держави, особливо вся діяльність у сфері державного управління, повинна бути присвячена їх забезпеченню та найбільшій реалізації в суспільному житті.

Соціальні права - це сукупність конституційних прав, що дають людині можливість претендувати на отримання від держави певних матеріальних благ. Соціальні права громадян - це права на добробут і гідний рівень життя.

Соціальна політика являє собою діяльність, яка вже за своїм визначенням покликана забезпечити захист прав людини, оскільки її головна мета полягає в створенні справедливих соціальних структур, здатних забезпечити безпеку і розвиток людини без шкоди її гідності.

Основоположним актом соціального законодавства України є її Конституція. Вона визначає найбільш загальні концептуальні підходи до формування соціальної політики, побудови соціальної держави. Цей документ урегульовує організаційне забезпечення соціальної політики на різних рівнях державної влади, управління та місцевого самоврядування. Зокрема в ст. 92 Конституції України зазначено, що виключно законами України визначаються основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці, зайнятості, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти,

культури та охорони здоров'я; екологічної безпеки. Формування та реалізація соціальної політики відбуваються у три етапи (рис.1.2):

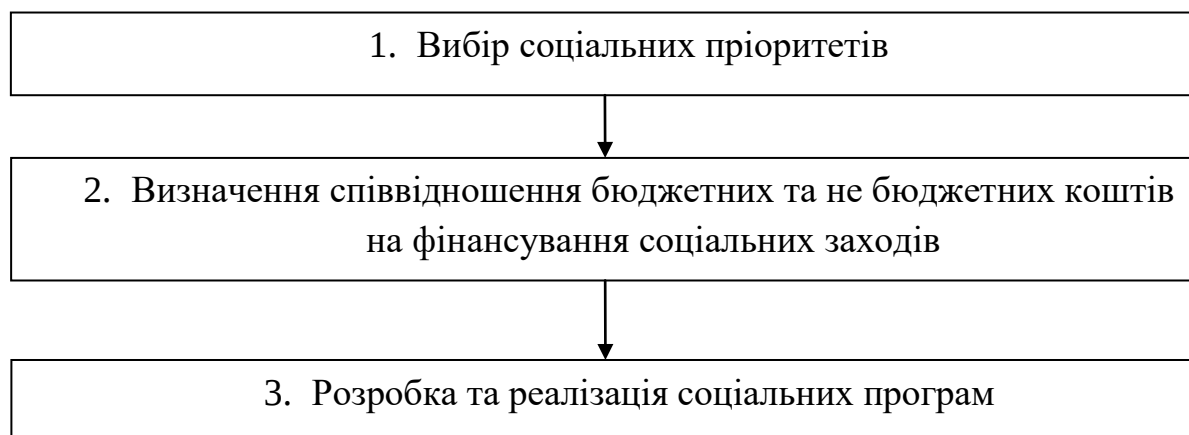

Рисунок 1.2 - Етапи формування та реалізації соціальної політики держави

Правову основу соціальної політики української держави, окрім Конституції України, складають такі нормативно-правові акти, що регулюють засади соціальної політики та механізм її реалізації [3, с.185]:

1. Міжнародні нормативно-правові акти у сфері соціальної політики, ратифіковані в установленому порядку.
2. Закони України.
3. Постанови та інші акти Верховної Ради України.
4. Укази і розпорядження Президента України
5. Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України.
6. Акти органів місцевої адміністрації.

Починаючи з 1991 р. формування нормативної основи української соціальної політики базується на визнаній нашою країною правовій основі міжнародного законодавства, спрямованого на забезпечення прав і свобод людини. Орієнтирами та підґрунтям для цього стали Загальна декларація прав людини. Європейська соціальна хартія, Європейський кодекс соціального забезпечення, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, конвенції Міжнародної організації праці, такі як, наприклад, «Конвенція про політику в

сфері зайнятості», «Конвенція про права дитини», «Конвенція про рівну винагороду чоловіків та жінок за працю рівної цінності» та інші міжнародні акти.

Одним із пріоритетів європейської інтеграції є адаптація соціальної політики України до стандартів Європейського Союзу (далі - ЄС), що позначає перетворення цієї сфери за активної участі установ і програм ЄС, включаючи страхування, охорону праці, охорону здоров'я, пенсій, політику зайнятості тому подібне. У зв'язку з цим значимо, щоб Україна мала намір ратифікувати Європейську соціальну хартію і досягти міжнародної угоди про координацію систем соціального забезпечення для працівників з української національності і працюють в країнах-членах ЄС.

В Україні існують такі форми соціального забезпечення [13]:

1. Обов'язкове державне пенсійне страхування;
2. Обов'язкове державне соціальне страхування працівників підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності;
3. Забезпечення за рахунок коштів соціальних фондів підприємств, творчих об'єднань, благодійних організацій і приватних добровільних внесків громадян;
4. Утримання непрацездатних громадян в державних, комунальних і інших установах соціального призначення;
5. Адресна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, непрацездатним громадянам за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
6. Недержавне пенсійне забезпечення громадян за договорами працівників з роботодавцями, недержавними пенсійними фондами і приватними пенсійними системами.

Соціальна політика лежить в основі процесу переходу на ринкові відносини і визначає шлях подальшої економічної програми держави. Забезпечення захисту правової бази, реалізація передумов для активної взаємодії людини і його роду діяльності, вдосконалення соціальної стійкості і соціальної системи формуються саме соціальними установами в державі.

1.3 Соціальна держава та роль соціальної політики у її формуванні

Ідея соціальної держави має довгу і складну історію, в якій толерантні та критичні методи переформували роль і функції держави у вирішенні соціальних проблем. Ряд факторів, включаючи внутрішні та зовнішні фактори, динаміка змін у різних сферах суспільного життя .

Соціальна держава – це тип організації державного та громадського життя, що характеризується спрямованістю на соціальні цінності, на створення умов, які забезпечують гідне життя і вільний розвиток особистості. Соціальна держава розуміється як така, що орієнтується передусім на добробут як всього суспільства, так і кожної окремої людини, і покликана послідовно забезпечити в суспільстві реалізацію принципу соціальної справедливості. Практичну реалізацію положень соціальної держави здійснює зважена і ефективна соціальна політика [14, с.14].

Головним завданням соціальної держави є [15]:

1. Забезпечення громадської орієнтації економіки;
2. Попередження і пом'якшення суспільних ризиків і негативних наслідків, пов'язаних з ринковими відносинами; здійснення активної державної соціально-економічної політики; забезпечення безпеки, добробуту, громадського і людського поліпшення; розробка умов для реалізації конституційних прав і свобод людини;
3. Забезпечення рівних перспектив, гідного рівня і якості життя населення;
4. Суспільної активності і вільного поліпшення особи;
5. Досягнення громадської стійкості в країні в інтересах будь-якого члена соціуму;
6. Забезпечення гармонізації взаємин від державних університетів і соціуму.

Сутність соціальної держави характеризується тим, чиї інтереси захищає держава у процесі своєї діяльності, яку мету переслідує. Якщо держава визначає себе як соціальну, то відповідно вона повинна бути орієнтована на забезпечення і

захист інтересів усього суспільства як цілісної системи, але при цьому особливий акцент робити на захист тих груп і верств населення, які опинилися в скрутній життєвій ситуації [16, с.41]. Більш детальна складова системи соціальної держави представлена на рис.1.3.

Рисунок 1.3 - Складові системи соціальної держави

Соціальна держава має такі характеристики:

1. Забезпечити конституційне забезпечення основних цивільних прав особи;
2. Діверсифікована економіка з різними формами власності;
3. Забезпечити працівникам сприятливі умови праці та захистити їх від несприятливих наслідків ринкової економіки;
4. Створити умови для задоволення високих потреб громадян в освіті, охороні здоров'я тощо;
5. Державна підтримка малозабезпечених верств населення;
6. Є ефективна система охорони здоров'я та соціального захисту.

Результативність суспільної держави у виконанні своїх завдань і ступінь, в якій вона забезпечує суспільні та економічні права, природно залежать від наявності у держави потрібних матеріальних джерел. Деякі вчені вважають, що з ростом економіки сфера соціальної держави також розширюється. У той же час

сама держава не ставить за мету досягнення безумовної громадської чесності. Беручи до уваги пряму зв'язаність національного багатства і рівня соціальних витрат, його основною метою є лімітування і усунення руйнівності ринку.

Це означає, що суспільна держава по суті втілює спеціальний, суспільно орієнтований тип держави з розвиненою економікою, високим ступенем суспільної захисту всіх людей і прийняттям принципів соціальної справедливості. Підводячи підсумок, я вважаю, що суспільство - це держава, котра активно реалізує широкомасштабну соціальну політику і пропагує ряд громадських, економічних, екологічних та культурних прав і суспільних цінностей людей і людей на передумові досягнення визнання людини найвищою суспільною цінністю в суспільстві.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1 Соціальна політика як складова економічного розвитку

Соціальна політика стає інструментом, за допомогою якого держава регулює і забезпечує ринкові інститути і соціальні структури. Соціальну політику часто ідентифікують з соціальними послугами, такими як освіта, охорона здоров'я, зайнятість і соціальне забезпечення. Однак соціальна політика включає також перерозподіл, захищеність громадян і соціальну справедливість. Соціальна політика прагне до того, щоб громадяни брали найактивнішу участь у виборі політичного курсу не за допомогою залишкового добробуту, а просуваючи можливість заявити про свої потреби в секторах, від яких залежить стабільність і соціальна згуртованість. Уряд також використовує соціальну політику для отримання політичної підтримки громадян і для того, щоб отримати позитивні результати в економіці, збільшуючи людський капітал та продуктивну зайнятість. Соціальна політика, що включає всі сфери життя в країні, може ідеально об'єднати людський фактор і економічний розвиток, що, врешті-решт, буде вигідно всім, так як в країні підвищується попит і створюється стабільне згуртоване суспільство.

Соціальна сфера і економіка поєднані як причина і наслідок, що безперервно змінюються місцями у процесі народногосподарського розвитку.

Соціальна політика є вирішальним елементом внутрішньої політики країни - вона є невід'ємною частиною загальної політики, втіленої в соціальних програмах та різних заходах соціально-економічного розвитку. Вона базується на відповідному рівні економічного розвитку і повинен відповідати економічним умовам, в той час як ігнорування соціальних проблем може призвести до значних економічних втрат. Реалізація соціальної політики базується на

задоволенні матеріальних, культурних та духовних потреб, а також на формуванні всебічного та гармонійного розвитку суспільства будь-якої країни.

З економічної точки зору соціальна політика спрямована на поліпшення умов праці й побуту, на зниження захворюваності, що суттєво впливає на скорочення економічних втрат у виробництві. Це сфера інтересів різних соціальних груп, а тому соціальне управління в аспекті соціальної політики має соціально політичне спрямування [17, с.74].

Основний зміст соціальної політики полягає в тому, що держава зобов'язана гарантувати (законодавчу, соціальну та економічну) нормальність протягом певного історичного періоду, що забезпечує гідне життя, свободу вибору сфери життя чи діяльності, несе відповідальність за її власні дії та плату. Для забезпечення особистого добробуту та соціальних умов. Соціальна політика повинна базуватися на спільних обов'язках та спільних обов'язках країни та народу.

Соціальна політика багато в чому пов'язана також з економічною ефективністю:

1. В рамках соціальної політики проводяться заходи, спрямовані на поліпшення структури і якості робочої сили, створюються нові робочі місця, надається сприяння в пошуку роботи;
2. В країнах з перехідною економікою без соціального забезпечення процес приватизації і зміна структури економіки став би неможливий внаслідок неминучого зростання безробіття та інших негативних явищ в соціальній сфері;
3. Забезпечення соціальної стабільності має велике значення для створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, що створює передумови для економічного зростання [18].

До економічних чинників впливу на соціальну політику належать: загальний рівень економічного зростання, розмір валового внутрішнього продукту на душу населення, за якими оцінюють можливість підвищення рівня добробуту суспільства загалом, доходи та видатки бюджету держави, обсяг державного боргу, темпи змін обсягу виробництва, рівень інфляції, офіційні межі бідності та

малозабезпеченості, заробітну плату (дохід), співвідношення розміру середньої заробітної плати і споживчого кошика [3, с.125].

З давніх часів держава проводила соціальну політику і виступала за розподіл ресурсів для підтримки соціальної стабільності.

Тому країна повністю інтегрована в цикл між матеріальними та нематеріальними товарними виробничими відносинами та регулюванням населення, підприємств та національних інтересів, формуючи таким чином економічний організм.

Україна, створюючи власну економічну політику і визначаючи державні пріоритети, спрямовує їх на забезпечення:

1. Економічного і соціального розвитку на базі раціонального використання і відтворення ресурсів, охорони навколишнього середовища;
2. Комплексного розв'язання міжгалузевих науково-технічних і організаційно-управлінських проблем, обумовлених необхідністю економічного поживлення і розвитку в інтересах населення України;
3. Підвищення технологічного та інформаційного рівнів усіх сфер творчої діяльності для досягнення конкурентоспроможності продукції і послуг підприємницьких структур;
4. Розроблення і послідовного здійснення стратегії розвитку, сприяння формуванню високоефективної структури економіки держави.

Соціально політика включає декілька рівнів в економічному напрямку [3, с.132]:

1. Загальнодержавний (урахування інтересів всього суспільства);
2. Регіональний (урахування інтересів адміністративної одиниці);
3. Місцевий (урахування інтересів міста, району, селища, підприємства та ін.);
4. Локальний (надання допомоги і підтримки громадянам унаслідок непередбачуваних обставин).

Сьогодні наша економіка є дуже крихкою і вразливою, особливо її соціальна частина. Тому важливого значення набуває виконання затверджених в

Стратегії розвитку цілей - політична стабільність, економічна самодостатність і соціальна справедливість.

Таким чином, головною метою сучасної соціальної політики має стати будівництво соціально орієнтованої ринкової економіки та на цій основі формування суспільства благоденства, забезпечення соціальної справедливості, тобто забезпечення рівних можливостей як в економічній, так і в соціальній сферах, відносний перерозподіл доходів для соціального захисту найбільш вразливих груп населення і розвитку наукового, освіченого, інтелектуального людського потенціалу як основи економічного зростання та інноваційного розвитку нашої країни.

2.2 Методи аналізу соціальної політики держави

Ефективна соціальна політика вимагає аналізу всього логічного ланцюга від виникнення і розвитку соціальних потреб до їх задоволення. І підкреслюючи пріоритет держави в вирішенні соціальних проблем, не варто зводити до мінімуму роль інших суспільних інститутів, а також самого індивіда в забезпеченні особистого соціального захисту. Також, враховуючи, що соціальна політика є соціальними взаємовідносинами між елементами соціальної структури, неодмінно треба розглядати соціальну політику у взаємозв'язку із характером суспільства, тобто його суспільним устроєм, етапом розвитку та формувати соціальну політику країни з урахуванням специфіки кожної категорії населення.

В загальному вигляді ефективність соціальної політики може бути виражена існуванням якісної системи соціальних стандартів та гарантій, що мають бути не лише закріплені у нормативно-правових актах, але і реалізовуватися на практиці. Процес формування та створення системи соціальних стандартів, гарантій та нормативів розпочався в нашій державі із прийняттям Закону України «Про прожитковий мінімум» та Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [19, с.56].

Методи сучасної соціальної політики держави діляться на чотири групи [20]:

1. Економічні: включає в себе ціни, тарифи, податки, економічні пільги, пенсії, допомоги, стипендії, заробітну плату, соціальні виплати всіх видів;
2. Адміністративно-розпорядчі: заходи дозвільного і заборонного характеру. Таких як видача ліцензій на будь-яку діяльність в сфері соціального обслуговування, в середовищі суб'єктів ринкового господарства, заборона на продаж алкогольних напоїв поблизу навчальних закладів.
3. Правові або законодавчі: регулюють різні сторони діяльності підрозділів споживчого комплексу національної економіки, на основі чинних законодавчих і правових актах.
4. Ідеологічні: методи, спрямовані на формування морально-етичних понять і норм суспільства (ідеологія), що використовують такі категорії, як «добро» і «зло», «моральне» і «аморальне», «хороше» і «погане».

Ефективність соціальної політики може бути оцінена з використанням наступних підходів [19, с.58]:

1. Установити, наскільки (якісно та кількісно) реалізовані мета та завдання, сформульовані в документах, що визначають зміст соціальної політики чи її окремих напрямків. Недоліком такого підходу є часовий вимір – здійснювати оцінку можна лише після реалізації програм соціальної політики.
2. Вимірювати ефективність реалізації соціальної політики за розміром соціальних видатків (пряма пропорційність). Недоліком є те, що не завжди збільшення видатків на соціальну сферу говорить про її ефективність. А в умовах обмежених ресурсів важливим є економне та зважене їх використання.
3. Порівняння ефективності реалізації соціальної політики в різних соціальних структурах чи напрямках реалізації.
4. Порівняльний аналіз соціальної політики в різних державах. Здійснюється шляхом співставлення рівня наданої допомоги (отриманого прибутку, кількості та якості вирішення проблем, послуг тощо) при розгляді подібних соціальних ситуацій в різних країнах.

5. Соціальний експеримент – порівнюється соціальний стан (або стан вирішення проблеми) до і після впровадження соціальних програм. Як правило, після вживання цих соціальних заходів складають «цикли за декілька років».

6. Суб'єктивний аналіз ефективності соціальної політики з боку отримувачів соціальних допомог, послуг тощо (вивчення суспільної думки з метою встановлення наскільки клієнти задоволені своїм становищем).

7. Аналіз підвищення соціальної активності громадян в результаті реалізації соціальної політики. Це – абсолютно новий підхід, котрий включає нове розуміння соціальної політики – не просто вирішення проблем населення, але і спонукання членів суспільства для подолання соціальної проблематики.

Тому система вимірювання ефективності розробки та впровадження соціальної політики країни не є досконалою і потребує вдосконалення та наукової основи. Крім того, розвиток системи також дуже важливий статистичні або соціальні спеціальні показники (стандарти), аналіз це дозволить об'єктивно оцінити ефективність соціально орієнтованих заходів. Для створення такої системи варто враховувати, що основними концептуальними засадами соціальної політики, що визначають її високий рівень, є: науковість; комплексність вирішення проблем; реалізм реалізації; правонаступництво; відсутність популізму; врахування етно національних, соціально-економічних особливостей і територіально-регіональної специфіки, гендерних питань; достатнє правове, ресурсне, кадрове та інформаційне забезпечення.

2.3 Аналіз соціальної політики в Україні за період 2018 по 2020 роки

Соціальний звіт – це аналітичний огляд подій, що відбулись у сфері соціального розвитку протягом року.

Матеріал містить аналіз та оцінку впливу політичної та економічної ситуації на соціально-трудова відносини, соціальний захист та рівень життя населення. Усі дані які використовуються в курсовій роботі взяті з офіційного сайту

Міністерства соціальної політики України (далі за текстом - Мінсоцполітика), та сайту Державної служби статистики України.

В даній роботі розглянемо деякі основні соціальні звіти, а саме доходи населення, соціальні стандарти, мінімальна соціальна зарплата, мінімальна пенсія, бідність.

Також визначаючи основні соціальні звіти не можна не відмітити і державні соціальні підтримки для деяких верств населення. У дипломній роботі розглянуті такі види підтримки: державна соціальна допомога, житлові субсидії, взаємодія з громадськістю.

Перший звіт це, доходи населення (номінальні доходи) – це сума коштів і матеріальних благ (заробітна плата, прибуток і змішаний дохід; отримані доходи від власності, громадські допомоги, громадські трансферти в натурі і інші нинішні трансферти), яка спрямована на підтримку фізичного, морального, економічного та розумового станів людини і на задоволення його потреб.

Реальний наявний дохід – це номінальний наявний дохід з урахуванням цінового фактора [21, с.1].

Використовуючи данні з офіційного сайту Міністерства соціальної політики, побудуємо таблицю 2.1 та рисунок 2.1.

Таблиця 2.1 – Доходи населення з 2018 по 2020 рік.

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Реальний наявний дохід	10,9	17,4	20,0	2,6	114,9
2	Номінальний дохід	22,5	36,4	42,5	6,1	116,5

Нижче на рисунку 2.1 проведений аналіз за таблицею 2.1.

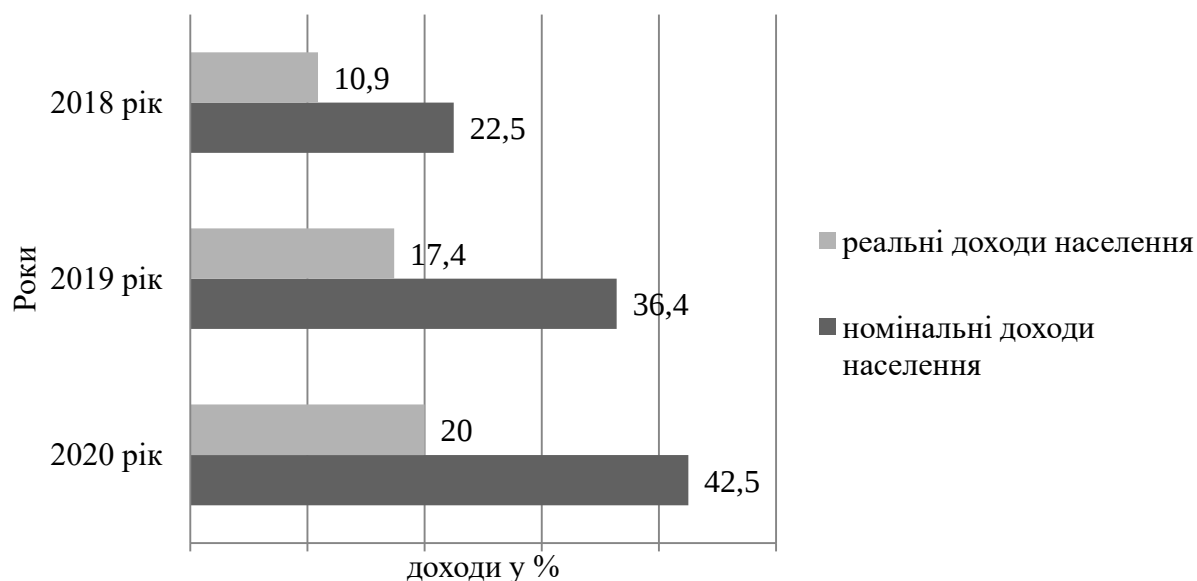

Рисунок 2.1 - Зміна номінальних і реальних доходів населення у %.

Проаналізувавши рисунок 2.1 можна зробити такі висновки, протягом 2020 року спостерігалась динаміка щодо зростання доходів населення. Номінальні доходи населення збільшилися на 6,1 % у порівнянні з 2019 роком. Наявний дохід, який може бути використаний населенням на придбання товарів та послуг. Реальний наявний, визначений з урахуванням цінового фактора у 2020 році, – на 2,6 % збільшився проти минулого року.

Наявний дохід у розрахунку на одну особу у 2020 році становив 73 355 грн, що на 6,1 % більше, ніж у 2019 році (67 528 грн).

Другий звіт – це соціальні стандарти. У Законі України «Про прожитковий мінімум» представлено таке визначення: прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості [22].

У 2020 році розмір прожиткового мінімуму підвищився і був затверджений

у таких розмірах (більш докладніше в табл. 2.2 та на рис. 2.2):

Таблиця 2.2 – Розмір прожиткового мінімуму з 2018 по 2020 рік (на 1 грудня місяця).

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	На одну особу	1 853	2 027	2 189	162	108,0
2	Для дітей віком до 6 років	1 626	1 779	1 921	142	108,0
3	Для дітей віком від 6 до 18 років	2 027	2 218	2 395	177	108,0
4	Для працездатних осіб	1 921	2 102	2 270	168	108,0
5	Для осіб, які втратили працездатність	1 497	1 638	1 769	131	108,0

Нижче на рисунку 2.2 проведений аналіз за таблицею 2.2.

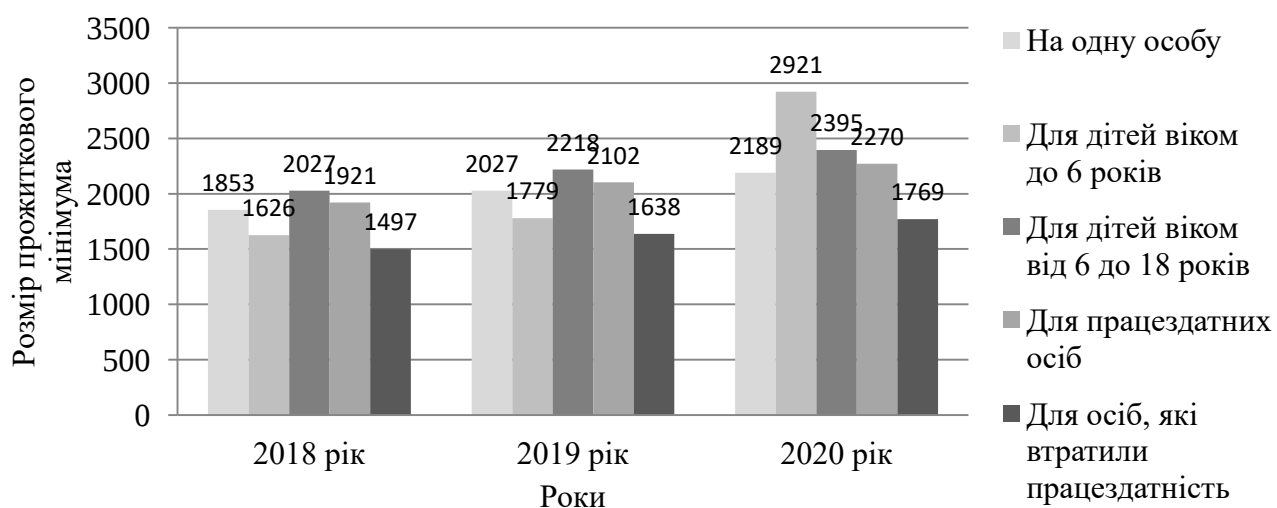

Рисунок 2.2 - Прожитковий мінімум з 2018 по 2020 роки, гривень

Розглянувши таблицю 2.2 та рисунок 2.2 можна сказати, що таким чином у 2020 році розмір прожиткового мінімуму (грудень 2020 року порівняно із груднем 2019 року) підвищився на 8 %. Відповідно до підвищення прожиткового мінімуму підвищено також розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

Прожитковий мінімум визначається нормативним способом в розрахунку на місяць на одну людину, а ще окремо для тих, хто відноситься до основних суспільним і демографічних груп населення. Таким чином, можна констатувати той факт, що прожитковий мінімум є основою для розрахунку мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії. Таким чином, незважаючи на існування системи мінімальних соціальних еталонів в Україні та поступове зростання діючих, що діють в Україні система державних громадських еталонів не є цілісною і поки не зорієнтована на конституційні норми, не забезпечує врахування міжнародними нормами в галузі використання громадських еталонів. Дієві на сьогодні соціальні еталони далекі від нових економічних реалій і використовуються без урахування економічних перспектив держави.

Третій звіт про мінімальну заробітну плату у 2018-2020 роках. Використовуючи данні з таблиці 2.3 зробимо аналіз заробітної плати.

Мінімальна заробітна плата – це встановлений законом (ст.95 КЗпП, ст. 3 Закону про оплату праці) мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці. Мінімальна заробітна плата встановлюється одночасно в місячному та погодинному розмірах [23].

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, неодмінною на всій території України для підприємств, установ, організацій усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за всякий системою оплати праці.

Розмір нарахованої заробітної плати співробітника за абсолютно виконану місячну або годинну норму праці не може бути нижчим від розміру затвердженої на певній період мінімальної зарплати.

Таблиця 2.3 – Мінімальна заробітна плата з 2018 по 2020 рік.

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Мінімальна заробітна плата	3723	4173	4723	550	113,7

Використовуючи данні з таблиці 2.3 побудуємо рисунок 2.3.

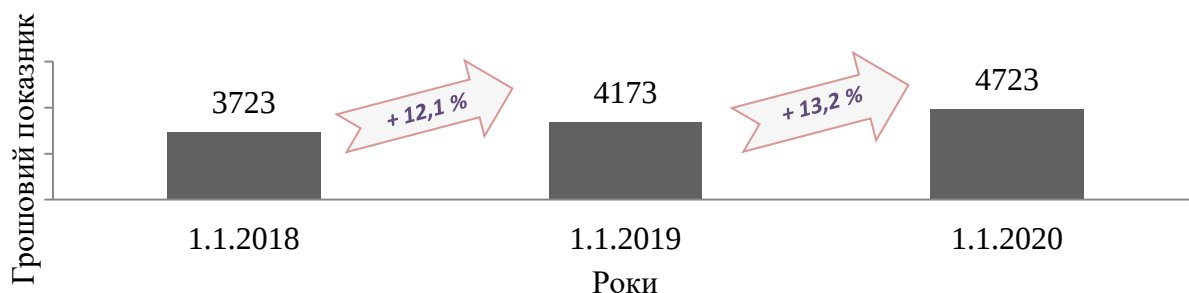

Рисунок 2.3 - Мінімальна заробітна плата у 2018-2020 роках, гривень

Аналізуючи рисунок 2.3 розмір мінімальної зарплати в Україні встановлюється законодавчо не рідше одного разу на рік, однак фактично щоквартально дана величина змінюється разом з прожитковим мінімумом і не може бути нижче за нього. Розмір мінімальної заробітної плати 2020 році порівняно з 2019 роком збільшено на 13,2 % до з 4173 грн до 4723.

Четвертий звіт аналізує мінімальну та максимальну пенсію у 2018-2020 роках. Мінімальна пенсія – це державна соціальна гарантія, яка визначається Законом України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування».

Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною)

не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність [24].

Таблиця 2.4 - Мінімальна пенсія у 2018-2020 роках.

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Мінімальна пенсія	1452	1497	1638	141	113,4

Використовуючи данні з таблиці 2.4 побудуємо рисунок 2.4.

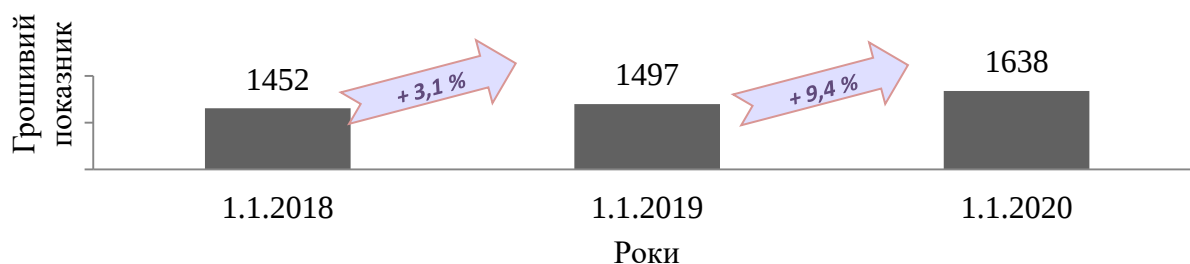

Рисунок 2.4 - Мінімальна пенсія у 2018-2020 роках, гривень

Розглядаючи вищезазначений рисунок 2.4 можна сказати що, розмір мінімальної пенсії у 2020 році підвищився на 9,4 % і становив: з 1 січня – 1 638 грн., тоді як у такий же період у 2019 році мінімальна пенсія складала всього 1 497 грн. На зростання мінімальної пенсії подіяло передбачено зростання мінімальної заробітної плати у 2020 році до рівня 4723 грн. У зв'язку з цим, з 1 січня 2020 року було перераховано мінімальний розмір пенсійних виплат для непрацюючих пенсіонерів, які досягли віку 65 років та мають страховий стаж не менше 30 років для жінок та 35 років для чоловіків.

Як наслідок, мінімальний розмір пенсії за віком, встановлений для зазначеної вище категорії осіб в розмірі 13,2 відсотків нової величини мінімальної заробітної плати, з 1 січня 2020 року збільшиться до 1638 грн.

Таблиця 2.5 - Максимальна пенсія у 2018-2020 роках

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Максимальна пенсія	14520	14970	16380	1 410	109,4

Використовуючи данні з таблиці 2.5 побудуємо рисунок 2.5.

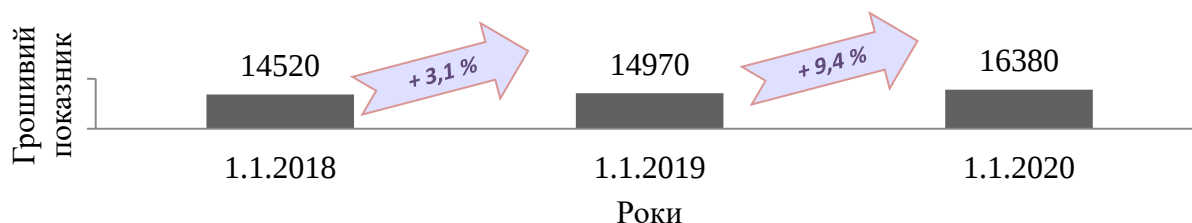

Рисунок 2.4 - Максимальна пенсія у 2018-2020 роках, гривень

Роблячи аналіз по максимальному розміру пенсії за рис. 2.4 ми спостерігаємо що, максимальний розмір пенсії, що дорівнюватиме 10-ти прожитковим мінімумам для осіб, що втратили працездатність, відповідно на 1 січня 2019 році він склав 14 970 грн., потім у наступному році збільшився на 9,4 % та становив 16 380 грн., до збільшення максимальної пенсії вплинуло зростання розміру прожиткового мінімуму.

П'ятий звіт про аналіз бідності за даними соціальної політики. Низький рівень життя широких верств населення у поєднанні із надмірним – за європейськими стандартами – майновим розшаруванням є чи не основною

соціальною проблемою України. Таку невиправдано високу ціну платить суспільство за економічні трансформації.

Виникнення бідності пояснюється, як правило, економічними причинами: зростанням безробіття, низьким рівнем оплати праці та пенсійного забезпечення, заборгованістю по виплатах заробітної плати [25, с. 305].

Взявши за основу данні сайту Державної служби соціальної політики та Державної служби статистики України у розрізі соціально-демографічних груп населення моніторинг показників бідності з 2018 по 2020 рік показав такі данні (табл. 2.6) [26].

Таблиця 2.6 - Рівень бідності за типом соціально-демографічними групами населення у відсотках.

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Рівень серед дітей 0-17 років	30,6	29,2	26,3	-2,9	90,1
2	Рівень серед осіб пенсійного віку (непрацюючих)	26,5	27,2	26,1	-1,1	95,5
3	Рівень серед працюючих	19,0	18,6	17,1	-1,5	91,9
4	Рівень відносної бідності	29,4	29,0	25,0	-4,0	86,2
5	Рівень абсолютної бідності	34,3	26,4	28,8	2,4	109,1

Використовуючи дані з таблиці 2.6 побудуємо рисунок 2.6.

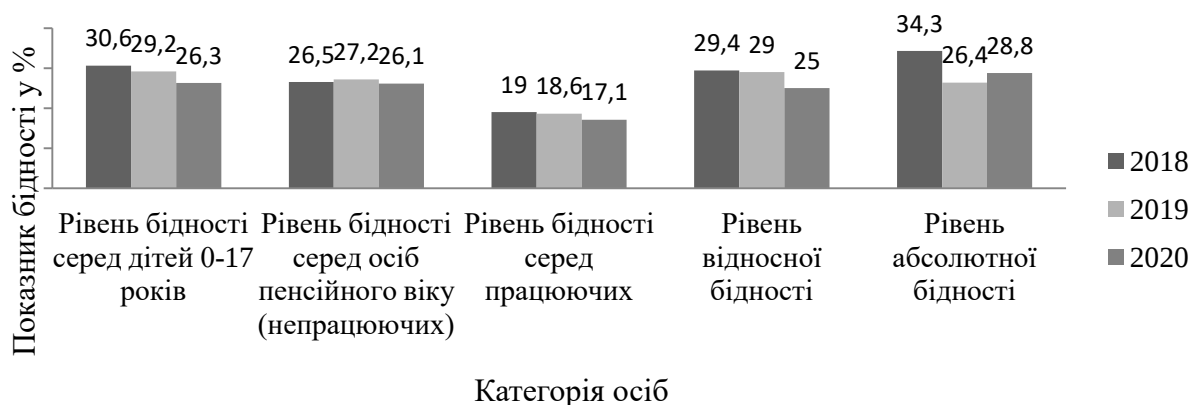

Рисунок 2.6 - Рівень бідності за типом соціально-демографічними групами населення у відсотках.

Як зазначено на рисунку 2.6 у розрізі соціально-демографічних груп населення моніторинг показників бідності за 2019 та 2020 року характеризується наступними даними: рівень бідності серед працюючих: за відносним критерієм за витратами 2020 зменшився на 1,5% склав 17,1 (за 2019 – 18,6%); рівень бідності 2020 року серед осіб пенсійного віку (непрацюючих): за відносним критерієм за видатками склав 26,1% (за 2019 року – 27,2%); рівень бідності 2020 року серед дітей 0-17 років: за відносним критерієм за видатками зменшився на 2,9% і склав 26,3% (за 2019 року – 29,2%); рівень відносної бідності 2020 року становив 25,0 %, тоді коли у 2019 році цей показник був 29,0 %, наступний критерій це рівень бідності за абсолютним показником і у 2020 році він був 28,8%, він збільшився на 2,4 % в порівнянні з минулим роком.

У 2020 році, внаслідок погіршення соціально-економічної ситуації, спричиненої запровадженням карантину у зв'язку із поширенням пандемії COVID-19, вперше за останні чотири роки спостерігається погіршення показників бідності.

Розглядаючи показники рівня бідності з усієї території країни, в даній дипломній роботі було розглянутий рівень бідності за типом населеного пункту (табл.2.7).

В аналізованому періоді знову спостерігається закономірність щодо зменшення рівня бідності зі зменшенням розміру населеного пункту, як за

відносним критерієм за витратами. Таким чином, завдяки відносному покращенню ситуації в малих містах сільські населені пункти почали демонструвати теж зменшення рівня бідності [26].

Таблиця 2.7 - Рівень бідності за типом населеного пункту

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Сільська місцевість	31,6	30,9	26,8	-4,1	86,7
2	Міські населені пункти	20,3	21,2	19,4	-1,8	91,5
3	Великі міста	22,4	17,6	18,2	0,6	103,9
4	Малі міста	35,0	26,8	27,1	0,3	101,1

З даних розрахунків з таблиці 2.7 побудуємо рисунок 2.7.

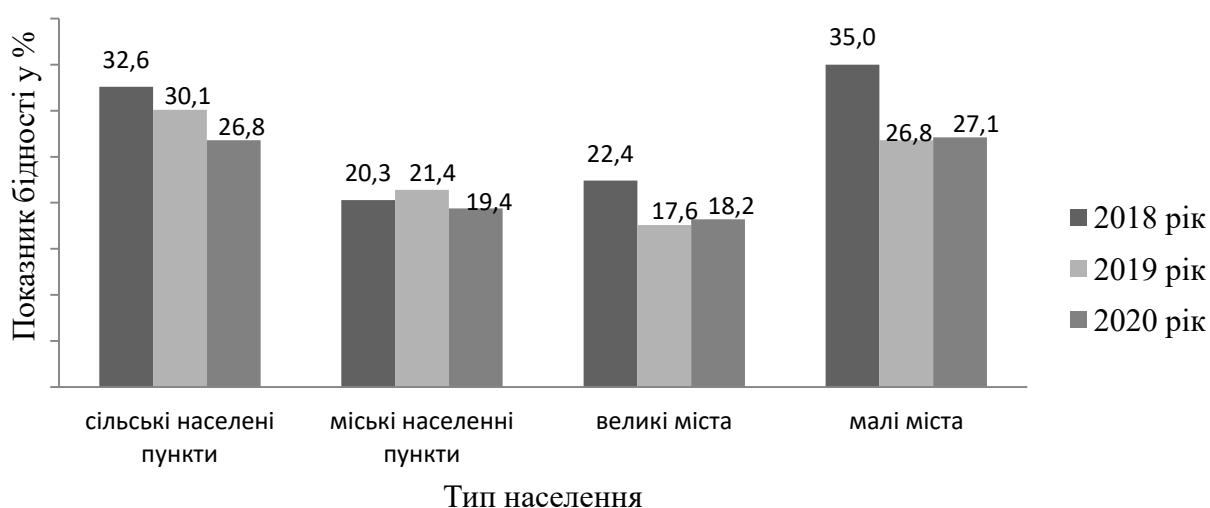

Рисунок 2.6 - Рівень бідності за типом поселення, %

Аналізуючи таблицю 2.7 та рисунок 2.7, ми спостерігаємо наступні данні, рівень відносної бідності у 2020 році зменшився в сільській місцевості на 4,1 % і

становив 26,8 %, тоді як у 2019 році він складав 30,1%, також у міських населених пунктах цей показник становив 19,4 %, що на менше ніж у минулому році (2019 – 21,4%). Рівень бідності 2020 році у великих та малих містах був збільшений на 0,6% та 0,3 % у порівнянні з 2019 роком, коли рівень бідності у великих містах був 17,6%, а у малих містах 26,8%. Проведення моніторингу показників бідності здійснюється на основі даних комплексного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств, що здійснює Державна служба статистики України. На збільшення рівня бідності у 2020 році у останніх двох показниках, а саме великі і малі міста вплинула ситуація з COVID-19.

Шостий звіт про державну соціальну допомогу, система соціальної допомоги в Україні має на меті підтримувати вразливі групи населення, зокрема малозабезпечені та самотні сім'ї, які виховують дітей та перебувають в умовах, за яких не задовольняються у повній мірі їх соціальні потреби; жінок у період вагітності і пологів, при народженні та усиновленні дитини, а також дітей, які з тих чи інших причин позбавлені батьківського догляду і перебувають під опікою чи піклуванням, дітей та осіб з інвалідністю, дітей, один з батьків яких ухиляється від сплати аліментів.

Заходи забезпечення гідних умов існування сімей, у яких виховуються неповнолітні діти, здійснюються державою шляхом надання матеріальної допомоги. Побудуємо та розглянемо таблицю 2.8 державної допомоги для підтримки вразливих груп населення.

Таблиця 2.8 - Державна допомога для підтримки вразливих груп населення з 2018 по 2020 рік.

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Всього (млн):	2,1	2,2	3,7	1,5	168,2

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
2	допомога зв'язку з вагітністю та пологами (тис)	24,6	22,7	130,3	107,6	574,0
3	допомога при народженні дитини та усиновленні дитини (тис)	1104,2	970,2	1 731,6	761,4	178,5
4	допомога на дітей одиноким матерям (тис)	287,2	260,6	404,6	144,0	155,2
5	допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування (тис)	32,6	32,2	62,8	30,6	195,0
6	тимчасова допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів (тис)	10,2	7,5	13,5	6,0	180,0
7	соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (тис)	270,2	224,1	341,6	117,5	152,4
8	особам з інвалідністю з дитинства та	424,1	456,0	593,7	137,7	130,2

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
	дітям з інвалідністю (тис)					

З даних розрахунків з таблиці 2.8 побудуємо рисунок 2.8.

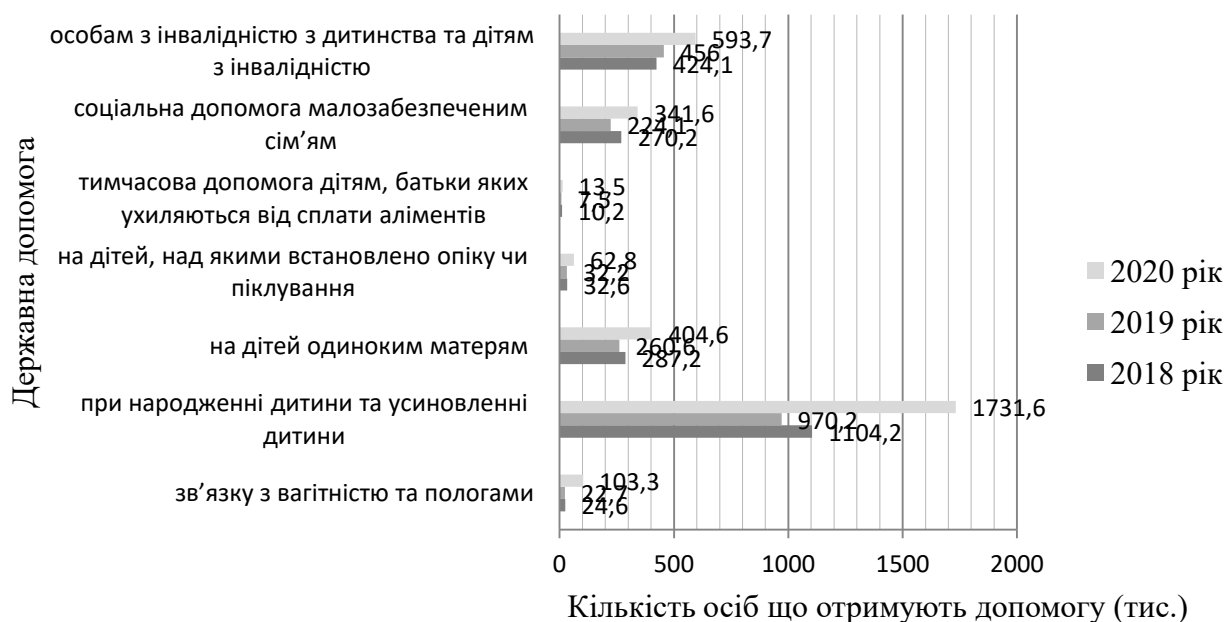

Рисунок 2.8 – Державна допомога для підтримки вразливих груп населення з 2018 по 2020 рік

Аналізуючи таблицю 2.8 та рисунок до таблиці, ми спостерігаємо що у 2020 році державну допомогу отримали більше людей ніж у минулому році. Це пов'язано з тим що держава модернізувала свою роботу, та збільшила обсяги роботи. Тому що у 2020 році на період встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, з метою мінімізації особистих контактів та посилення соціального захисту населення забезпечено виплату державних соціальних допоміг без необхідності особистого звернення до органів соціального захисту населення (постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2020 № 264 «Деякі питання надання державної соціальної допомоги»).

У цьому звіті буде розглянута допомога з житлової субсидії (табл. 2.9) Програма житлових субсидій залишається головним механізмом забезпечення соціального захисту населення при оплаті житлово-комунальних послуг, що показала свою ефективність в умовах підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги.

Через програму житлових субсидій держава компенсує сім'ям витрати на оплату житлово-комунальних послуг у межах нормативів споживання послуг, що перевищують обсяг обов'язкового платежу.

Таблиця 2.9 – Показники надання житлових субсидій з 2018 року по 2020 рік.

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Отримали житлові субсидії (млн.дом)	3,9	3,1	3,1	0	100,0
2	придбання газу, твердого та рідкого пічного побутового палива (тис.дом.)	658,2	453,7	384,7	-69,0	84,8
3	Отримують в готівковій формі оплату (%)	40	42	36	-6,0	85,7
4	Отримують безготівковою оплатою форму (%)	60	58	64	6,0	110,3

На прикладі таблиці 2.9 побудуємо рисунок 2.9 (Кількість домогосподарств що отримують допомогу на придбання газу, твердого та рідкого пічного

побутового палива з 2018 по 2020 рік) та рисунок 2.10 (Кількість людей у відсотках котрі отримують у двох моделях грошової форми надання пільг та житлових субсидій).

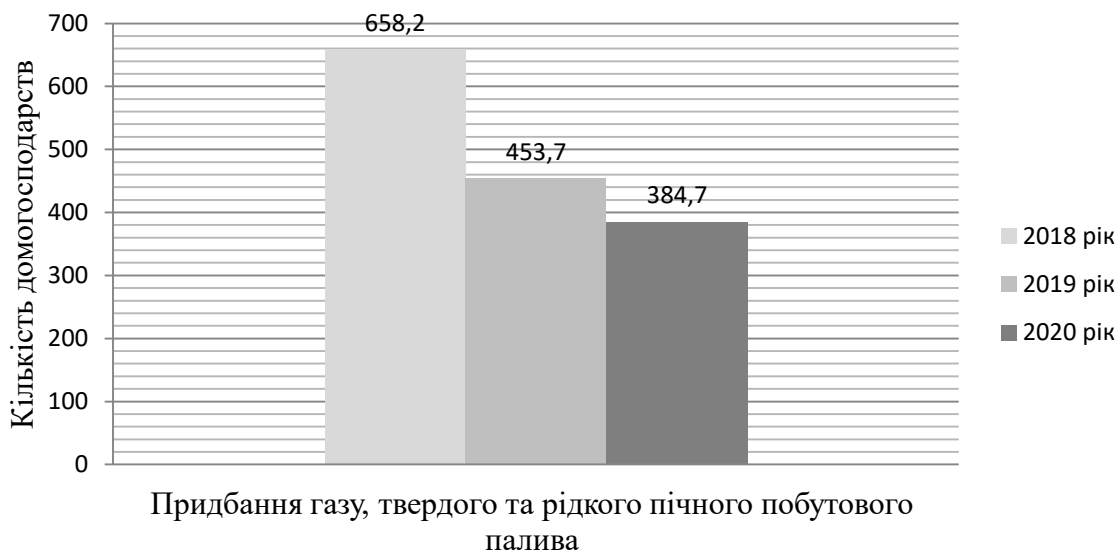

Рисунок 2.9 – Кількість домогосподарств що отримують допомогу на придбання газу, твердого та рідкого пічного побутового палива з 2018 по 2020 рік.

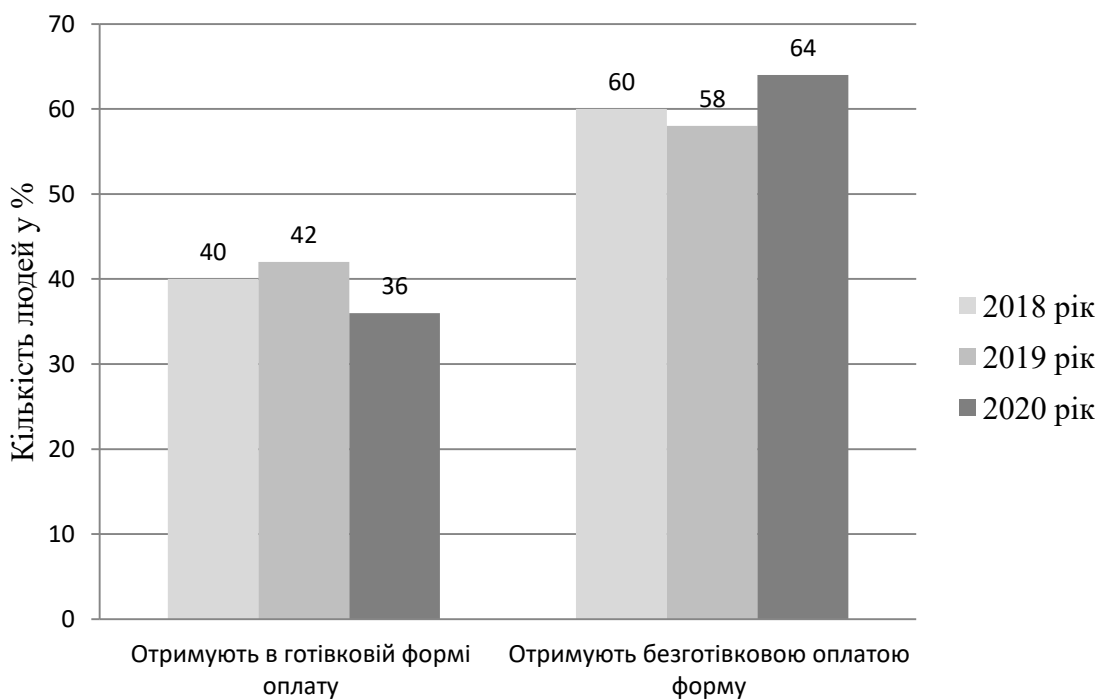

Рисунок 2.10 – Кількість людей у відсотках котрі отримують у двох моделях грошової форми надання пільг та житлових субсидій

Аналізуючи таблицю 2.9, зменшення у придбання газу, твердого та рідкого пічного побутового палива в 2020 році відбувся за рахунок відтермінування зміни базової норми плати за житлово-комунальні послуги отримувачами житлової, тому у 2020 році цей показник зменшився на 69 тис. домогосподарств, тоді як у минулому році він становив 453,7 тис. домогосподарств. Також змінилися показники в моделях форм надання грошової допомоги в пільгах на житлові субсидії. Так у готівковій формі 2020 році лише 36 відсотка людей отримували допомогу, тоді як у 2018 році 42 відсотка, що на 6 відсотків більше. Зменшення кількості людей пов'язано з тим що у такому випадку розрахунки з виконавцями житлово-комунальних послуг проводить споживач (отримувач пільги або субсидії) самостійно. Тоді як в безготівковій формі Мінсоцполітика перераховує кошти на власний рахунок (на персональні облікові записи одержувачів), звідки спрямовуються банком на рахунки виконавців житлово-комунальних послуг згідно з поданими ними заявками про суми нарахованих платежів за спожиті житлово-комунальні послуги. Тому у 2020 році кількість одержувачів виросла на 6 відсотків і становить 64 відсотка одержувача.

Восьмий звіт соціальної політики взаємодія з громадськістю. При Мінсоцполітики діє громадська рада – консультативно-дорадчий орган, утворений для забезпечення участі громадськості в управлінні державними справами та врахування громадської думки під час формування та реалізації соціальної політики. Розглянемо роботу громадської ради у табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Робота громадської ради з 2018 по 2020 рік.

№ з/п	Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 року від 2019 року	
					Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	К-сть комітетів	5	5	5	0	100,0
2	Розглянуто питань:	117	119	120	1	100,8

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5	6	7
3	Законопроектів	22	37	38	1	102,7
4	Проектів рішень Уряду	25	32	56	24	175,0
5	Проектів наказів Мінсоцполітики	70	50	26	-24	52,0
6	Звернення від благодійних та громадських організацій	2982	3034	2335	-699	76,9

За розрахунками таблиці 2.10 побудуємо рисунок 2.11 (Робота з розгляду питань комітетів з 2018 по 2020 рік) та рисунок 2.12 (Кількість звернень від благодійних та громадських організацій з 2018 по 2020 рік).

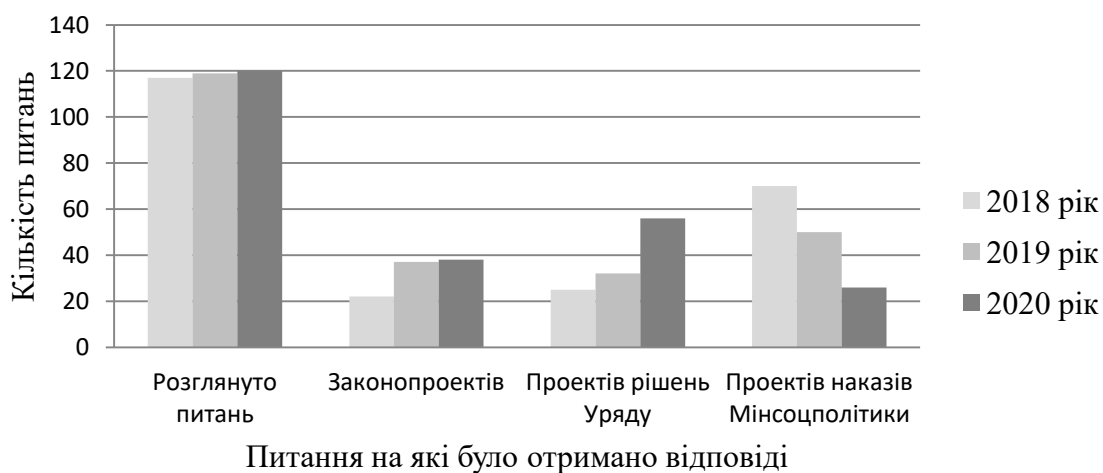

Рисунок 2.11 – Робота з розгляду питань комітетів з 2018 по 2020 рік

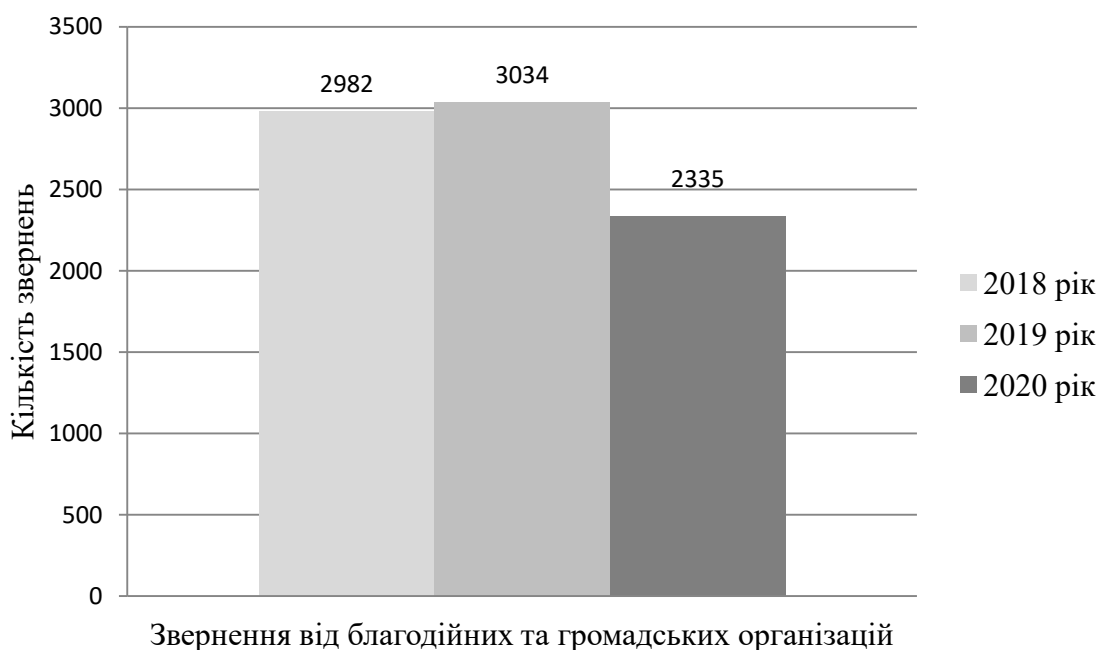

Рисунок 2.12 – Кількість звернень від благодійних та громадських організацій з 2018 по 2020 рік

Роблячи висновки з таблиці 2.10 можна побачити що громадська рада у 2020 році розглянуло 120 питань, що на 1 питання більше ніж у 2019 році. Збільшилась кількість в питаннях від проектів рішень Уряду з 32 одиниць у 2019 році до 56 одиниць у 2020 році. Але зменшилась кількість проектів наказів Мінсоцполітики з 50 до 26 питань у 2020 році. Це означає що деякі комітети (підтримки соціальних реформ та сприяння реалізації європейських стандартів рівності; захисту прав осіб з інвалідністю; ефективності реалізації державної соціальної політики; розвитку соціальних послуг та захисту прав дітей; державної соціальної допомоги) потребували більшої уваги від проектів Уряду, а деякі потребували меншої уваги від наказів Мінсоцполітики. Також кількість звернень від благодійних та громадських організацій у 2020 році зменшилося на 699 одиниць, у 2018 році цей показник був 3034 одиниць. На цей показник подіяло зменшення засідань у очній формі, протягом 2020 року проведено 8 засідань. З метою запобігання розповсюдженню на території України коронавірусної хвороби COVID-19 6 засідань відбулись дистанційно за допомогою Інтернет платформи.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

3.1 Проблеми соціальної політики держави

Актуальний етап поліпшення соціальної роботи в Україні характеризується значними реформами, змінами як на рівні системи соціально-політичних відносин, так і на рівні окремих індивідів і груп. В умовах зміни суспільно-економічної формації в будь-якому суспільстві з'являються великі громадські, політичні, економічні, і, як наслідок, етико-психологічні труднощі. Це призводить до порушення типової життєдіяльності більшості членів соціуму, загострення теми особи і суспільних груп, а ще неспроможності самостійно вирішувати певні соціальні завдання. Наслідком цього є деформація соціуму, злам цінностей і громадських норм, становлення дестабілізуючих процесів у всіх сферах суспільного життя.

Серед найбільш актуальних соціальних проблем сьогодення в Україні найчастіше називаються проблеми депопуляція населення, демографічна сфера, бідність, малозабезпеченості, недостатнього рівня соціальної захищеності цілої низки громадян (людей з функціональними обмеженнями, людей похилого віку, представників національних меншин, молоді тощо) та ін. Слід зазначити, що наведений вище перелік проблем є актуальним не лише для українського суспільства, чимало досить розвинених країн також стикаються з подібними негараздами і мають певний досвід їх вирішення чи пом'якшення. І вивчення закордонного досвіду соціальної роботи дозволяє отримувати інформацію щодо пошуку можливих шляхів пом'якшення соціальної проблематики з урахуванням вітчизняної специфіки [27, с.13].

Однією з проблем є депопуляція населення. Це явище спричинене погіршенням майже усіх демографічних показників. Результатом такої тенденції стало зменшення населення України. Головною проблемою є зменшення

народжуваності і збільшення смертності у суспільстві, старіння нації і коротка тривалість життя.

Негативна тенденція в демографічній сфері призводить до зменшення продуктивності праці, від того що погіршується трудовий потенціал. Це викликає поширення безробіття, незаконній трудовій діяльності, зниження рівня кваліфікації та освітнього рівня населення. Відстежується і величезна диференціація між рівнем прибутків населення, що призводить до соціальної нерівності.

Але не тільки низька продуктивність праці негативно впливає на соціальну сферу. Величезною негативний вплив надає також скорочення обсягів національного виробництва. Ця обстановка призводить до погіршення макроекономічної ситуації в країні, вона несе за собою зменшення робочих місць, а ще утримує реалізація нових.

Найпоширенішою проблемою у світі залишається бідність. Боротьба з бідністю становить основний напрямок діяльності кожної держави і є важливою ланкою у провадженні внутрішньої політики країни. Україна не є виключенням. Вона належить до країн з високим рівнем бідності, який залежить від скорочення доходу кожного громадянина. При цьому не завжди знижується соціальний статус індивіда, що говорить про те, що наявність роботи у нашій країні не є гарантією достатку [28, с.24].

Також однією із основних проблем в соціальній політики є малозабезпеченість є недостатність матеріального ресурсу як засобу задоволення економічних і соціальних потреб людини. Загальна схема системи соціального захисту в Україні складається з двох основних частин (в залежності від джерел формування коштів на їх забезпечення) (рис.3.1) [29, с.120]:

1. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке формується через здійснення внесків роботодавців та громадян, які працюють, у відповідні фонди соціального страхування;

2. Система соціальної підтримки (допомоги, пільги, субсидії, соціальні послуги), яка в основному формується шляхом оподаткування та фінансується з державного бюджету.

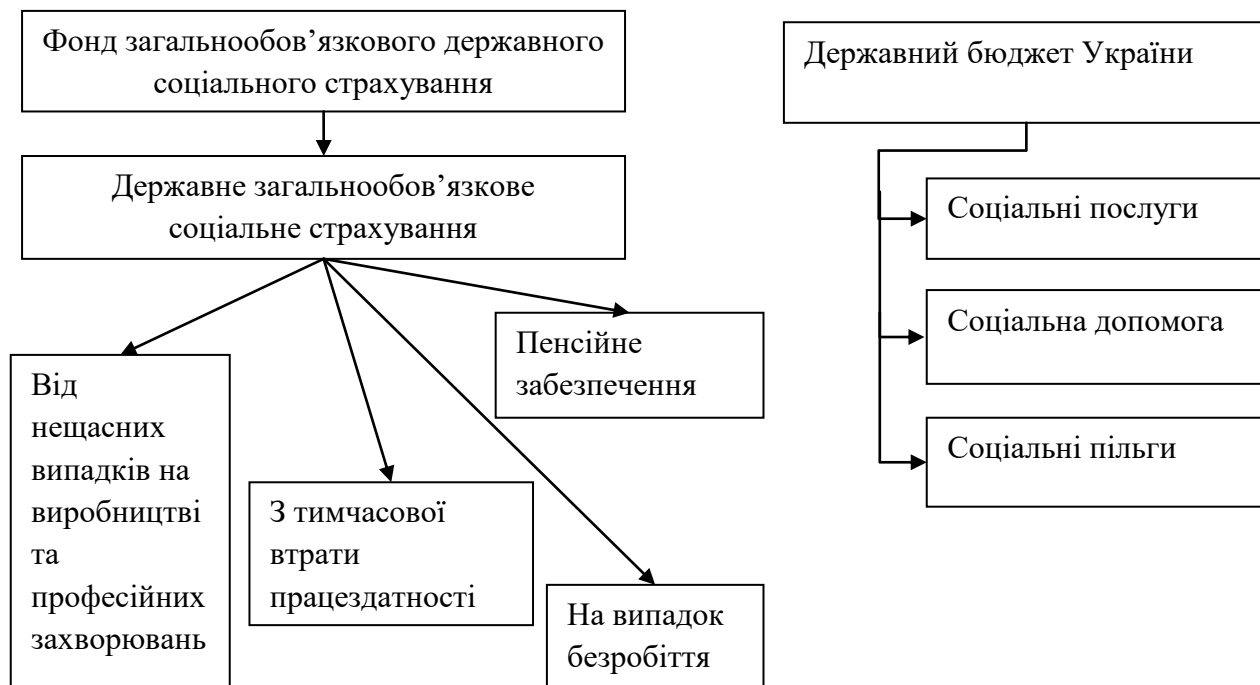

Рисунок 3.1 - Загальна схема системи соціального захисту в Україні

Так як схема системи соціального захисту складається з 2-х основних частин, це дуже сильно впливає на життєву обстановку малозабезпечених людей працездатного віку характеризується низьким суспільним рангом, освітою комплексу неповноцінності, зростанням суспільної апатії. Для дітей, які виховуються в малозабезпечених сім'ях, з'являється загроза зниження соціальних еталонів, поліпшення агресивності по відношенню до держави, суспільства, так і до окремих шарів, груп населення, індивідам. Для людей старшого віку, що зазнають труднощі матеріальної властивості, цей стан викликає розчарування що до держави, з яким вони служили, платили податки, охороняли у воєнний час [30].

В даний час Україна здійснила деякий рух в області соціальної політики, але в громадських еталонів, прописаних в Конституції України, їй необхідно ще

провести дуже турботливу роботу в цій сфері. В економіці нашої держави відстежується велике число негативних явищ, які гальмують становлення не тільки соціальної сфери, але і всіх глобалізаційних процесів держави.

Отже, головним завданням соціальної роботи та соціального захисту як системи організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на реалізацію соціальних інтересів, формування сприятливої демографічної ситуації, збереження генофонду держави, - був і залишається захист колективних інтересів усіх членів суспільства взагалі та інтересів конкретних індивідів зокрема.

3.2 Необхідність використання міжнародного досвіду управління соціальної політики

Досліджено сучасні підходи у реалізації соціальної політики. Акцентовано увагу на важливості активної спрямованості державної політики у соціальній сфері. Проаналізовано практику зарубіжних країн щодо здійснення соціального захисту населення та регулювання процесів соціального розвитку. Визначено пріоритетні напрями реформування державної соціальної політики в Україні в контексті адаптації до стандартів ЄС.

Соціальна політика потребує серйозної модернізації, насамперед у її функціональних виявах, які б мали більш чітко спрямовуватись на наближення соціального розвитку в Україні до європейських стандартів в умовах очевидної необхідності посилення ефективності використання бюджетних інструментів, зокрема з метою запобігання розпорошеності державного фінансування та його концентрації на виконанні найбільш значущих соціальних програм [31, с.10].

Слід зазначити, що серед усіх проблемних аспектів покращення систем громадського захисту в більшості європейських держав основна увага приділяється таким сферам політики, як зайнятість (зменшення бідності та паритет прибутків), пенсії та охорону здоров'я, які є істотними. Розумно, розглядаючи загальну цілеспрямованість цих компонентів і їх значення для

населення, і розглядаючи, що ці громадські виплати становлять істотну частку від універсального числа виплат населення.

Розглянемо сучасні підходи у здійсненні політики соціального захисту деяких європейських країн із соціально-орієнтованою економікою.

Соціальна політика у різних країнах значною мірою відрізняється залежно від рівня економічного розвитку, соціально-економічної кон'юнктури та національних традицій країни. Світова практика визначає три найбільш розповсюджені моделі соціального розвитку держави [32, с.4]:

1. Ліберальну;
2. Консервативну ;
3. Соціально-демократичну;

Розглядаючи 1-ю модель ліберальна громадської політики, можна сказати, що вона ґрунтується на наявності в суспільній свідомості віри в регулюючі можливості ринку і розвиненою системою приватної благодійності. Її утворення відбувалося в умовах домінування приватної власності, ринкових відносин і під впливом ліберальної трудової етики. Ця модель отримала широке становлення в Австралії, США, Канаді, Великобританії та Японії. Основними умовами функціонування ліберальної моделі було мінімальне втручання держави в ринкові відносини і обмежене використання мер державного регулювання. У внутрішньому валовому продукті державного сектора економіки належить лише маленька частка. Саме тому чільну роль в громадській сфері відіграють НЕ державні органи, а приватні філантропічні організації, зроблені з різних знаків - етнічними, релігійними або іншими. Ця модель вважає державні обов'язки по соціальний захист тільки для особливо вразливих груп населення. Інші громадяни зобов'язані Надавати себе самостійно. Тобто, в питаннях суспільних, зокрема, забезпеченні свого добробуту, перевага віддається НЕ державі, а особистим зусиллям якого окремого громадянина [33].

Для ліберальної моделі властиво надання адресної громадської допомоги бідним верствам при посиленні страхового тези фінансування громадських програм, а ще ріст ролі особистих коштів на оплату громадських служб. Держава

з бюджету фінансує тільки сервіси, включені в список мінімальних гарантій. Фізична допомога повинна адресну цілеспрямованість і надається тільки при наявності потрібних і випробуваних підстав.

Розглядаючи другу модель консервативну, вона впроваджена в країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою, зокрема, Німеччині, Австрії, Італії, Франції, Голландії, характерна опора на правове регулювання системи соціального забезпечення.

Ця модель заснована на об'єднанні зусиль у вирішенні суспільних проблемних завдань, коли відповідальність окремого підприємця замінена системою їх неодмінною колективної відповідальності під контролем держави. Модель вважає присутність корпоративної системи громадського захисту в рамках підприємств. Уряд використовує громадську партнерство як механізм узгодження інтересів найманих працівників і роботодавців, інструмент регулювання класової боротьби в цілях збільшення рівня громадської захищеності зайнятого населення. Ця модель має неодмінною завчасної умовою високо і чудово організоване співтовариство і є результатом політичної прихильності соціуму основам добробуту [33].

Відмінною рисою континентальної-європейської моделі є «самоврядування» страхових кас, що знаходяться в спільному веденні власників підприємств і авторитетних профспілок, що представляють інтереси найманих працівників. Розмір гарантованих виплат у разі безробіття залежить від трудового стажу, а терміни - від тривалості сплати страхових внесків, їх величини і віку працівника. У практично всіх країнах період виплат допомоги по безробіттю збільшено для осіб старше п'ятдесят років.

Остання модель це соціально-демократична. Ця модель має провідну роль в соціальний захист населення відводить державі і надає базове забезпечення всім громадянам держави з державного та місцевого бюджетів, сформованих за рахунок податків. На відміну від ліберальної моделі, де всякий сам піклується про свій добробут і забезпечення, ця модель суспільної політики заснована на доктрини «єдності», в якій громадська охорона розглядається як справа всього

соціуму, а не окремо взятих індивідів. Саме слідчо її часто називають солідарною. Ця модель виявила утилітарне уособлення в країнах північної Європи - Швеції, Норвегії, Фінляндії, Данії, а ще в Нідерландах і Швейцарії.

Соціально-демократична модель базується на наступних тезах громадського захисту: всі люди мають ідентичну цінність, незалежно від віку і ефективності співтовариство не може відмовитися від «слабких» елементів і має створювати їм обставини і надавати можливості для задоволення своїх потреб; громадські сервіси та сервіс послуг на добровільній засадах. У разі нестачі добровільності, державою можуть застосовуватися примусові способи; громадська охорона зобов'язана бути постійним, всебічним і охоплювати всі сфери життя людини; громадська охорона зобов'язана бути еластичним, доступним і здатним вирівнювати суспільні обставини для всіх груп населення. Такий підхід допомагає здолати обрив в громадських перспективи як «слабких» груп, так і всього соціуму. Зокрема, всі зобов'язані мати рівну можливість для здобуття освіти, кваліфікації та оплачуваної роботи, тобто стати типовими самозабезпечуваними членами соціуму [33].

Економічна основа цієї моделі - результативне виробництво, повна зайнятість, міцні об'єднання роботодавців та профспілок, договірні відносини між ними, які контролюються державою, високий рівень перерозподілу соціального продукту. Громадська політика фінансується державою з бюджетних коштів (через систему оподаткування). Держава забезпечує реалізацію гарантованих прав і дій громадського захисту і відповідає за активне функціонування різних недержавних громадських служб. Це цілком ймовірно при наявності міцного і децентралізованого управління.

У країнах, де застосовується така модель соціальної політики, податки, як правило, досить високі, мають непрямий характер і пов'язані з роздрібним продажем товарів і послуг населенню. Доходи обкладаються за прогресивною шкалою. При цьому прибуткова прогресія досить істотна, тому шведські підприємці, щоб уникнути податкового впливу, нерідко вдаються до реєстрації своїх підприємств у Європі.

Сьогодні Україні слід чітко визначити модель, на якій базується її соціальна модель політика. У цьому випадку ця соціальна модель повинна бути стійкою, тобто державне керівництво має її розвивати, і незалежно від інтересів політичних сил при владі чи в майбутньому, їх слід реалізовувати завжди навіть після чергових виборів.

З цієї причини основними рисами нової моделі української соціальної політики мають бути:

1. Зменшити бідність та посилити статус та роль середнього класу;
2. Підвищити конкурентоспроможність національна економіка розробляє та впроваджує ефективну країну на основі інноваційної моделі. Реалізація антикорупційної політики;
3. Збільшити доходи громадян порівняно з інфляцією;
4. Зменшити незабезпечені фінансові вигоди;
5. Збільшити зайнятість та запобігти втратам кваліфікованого персоналу;
6. Покращити соціальну мобільність;
7. Поширити волонтерський рух.

Соціальна політика є головною умовою утворення громадських взаємин у суспільстві, і це нова якість суспільного життя. Розглянувши всі моделі які є в світовій практиці особливо підходить для нашої держави - соціально-демократична. Соціально-демократична модель є особливо розвиненою, і це громадська політика має незалежне значення. Вона розроблена для забезпечення фізичних осіб вірною охороною від ринкових ризиків.

3.3 Методи вдосконалення соціальної політики в Україні

Успіх реформ який проводить уряд нашої країни у кризовій ситуації тісно пов'язаний насамперед із проведенням ефективної соціальної політики. Тому, що без поліпшення рівня життя людей неможливо сформувані масову і, головне, надійну соціальну базу розвитку економіки на шляхах ринкових реформ. Соціальна політика держави має носити активний характер, не зводиться тільки

до заходів соціального захисту користуючись бюджетних коштів. Держава має сприяти розширенню кола осіб, здатних до особистої відповідальності за результати власних економічних дій, тобто, іншими словами, сприяти зменшенню кількості соціальних груп, які потребують зовнішньої опіки [34, с.167].

Основні напрями соціальної політики повинні впливати із необхідності реалізації пріоритетних завдань щодо забезпечення:

1. Врахування соціальних небезпек і ризиків, їх мінімізації та запобігати виникненню;
2. Ефективного соціального управління та розбудови соціальної держави;
3. Людського розвитку та створення умов для формування і нагромадження людського капіталу;
4. Реалізації концепції економіки знань;
5. Формування трудового потенціалу з високими якісними характеристиками за рахунок досягнення високого рівня інноваційного розвитку та конкурентоспроможності;
6. Турботи про людей старшого віку, ефективного використання їх життєвого досвіду, знань і трудового потенціалу;
7. Прямого зв'язку сталого розвитку та соціальної політики, соціальної відповідальності нинішнього покоління перед майбутніми поколіннями за результати діяльності в економічній, екологічній та соціальній сферах;
8. Формування соціального капіталу, який забезпечує успіх і процвітання країни та задоволення нею громадян завдяки соціальному миру та стабільності [35, с.197].

Основним механізмом забезпечення довгострокової самодостатності та конкурентоспроможності України у глобалізованому світі має стати формування нової якості життя людини на основі якісного розвитку людського потенціалу нації, що зумовлює необхідність збільшення інвестування в людський капітал, розвиток соціальної інфраструктури та підвищення якості життя найбільш чисельних (а не лише найбідніших) прошарків населення як підґрунтя для

формування середнього класу – основи стабільності суспільства. Практична реалізація такого принципу перетворює соціальну політику на один з провідних чинників гуманітарного розвитку, робить її дієвою складовою стратегії досягнення національної солідарності [35, с.197].

Зростання якості життя має досягатися комплексом економічних, суспільних і соціокультурних заходів. В умовах трансформації економіки і з ростом ролі новітніх спецтехнологій у виробництві освіта є необхідною умовою і основним засобом реформування людського потенціалу в добротний людський капітал. Освіта, що відповідає потребам соціуму і ринку праці, відіграє сильну роль в гуманітарному становленні, від того що дозволяє сформувати у кожної людини здатність швидко адаптуватися до сучасних соціально-економічних реалій і надавати собі належну якість життя.

Тільки в разі постійного зростання економічного добробуту України співтовариство може розраховувати на зростання рівня і якості життя населення. Але економічне зростання держави не гарантує швидке вдосконалення рівня і якості життя всіх без винятку верств соціуму. Існують спеціальні категорії людей, які потребують державної соціальної підтримки, рівень і якість життя яких безпосередньо залежить від допомоги держави.

Однією з основних завдань державної політики є забезпечення добротного державного управління всіма сферами суспільного життя, фінальної метою якого є побудова соціальної держави - політичного ладу, де людина відчувала б себе зручно і впевнено.

Специфікою соціальної політики є потреба до ведення її фінальних підсумків до громадянина. У зв'язку з цим місцевий рівень виявляється основною ланкою здійснення заходів соціальної політики. У соціальній державі безпосереднім суб'єктом вирішення вказаних завдань є місцеве самоврядування.

Пріоритетні соціальні інтереси, які визначені пріоритетними національними інтересами, повинні враховуватись при формуванні стратегічних пріоритетів соціальної держави. Законодавство України з національної безпеки визначає наступні основні пріоритетні соціальні інтереси [36]:

1. Гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина;
2. Розвиток громадянського суспільства, його демократичних інститутів;
3. Зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві;
4. Створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійно зростаючого рівня життя і добробуту населення;
5. Розвиток духовності, моральних засад, інтелектуального потенціалу Українського народу, зміцнення фізичного здоров'я нації, створення умов для розширеного відтворення населення.

Стратегічними пріоритетами соціальної держави України є [36]:

1. Удосконалення системи державного та регіонального соціального управління та підвищення його ефективності;
2. Підвищення рівня та якості життя населення, створення умов формування середнього класу та подолання бідності;
3. Запобігання різкому розшаруванню суспільства за рівнем доходів, майновим і соціальним становищем, формування солідарної соціальної структури суспільства;
4. Покращення рівня здоров'я населення, поліпшення системи його охорони, зміцнення генофонду українського народу;
5. Подолання демографічної кризи, розв'язання демографічних проблем;
6. Посилення мотивів і стимулів до соціальної та інноваційної активності людей, до трудової та підприємницької діяльності, удосконалення соціально-трудових відносин;
7. Здійснення ефективної державної регіональної соціальної політики, поступова її децентралізація, подолання значної диференціації соціального розвитку регіонів, посилення відповідальності регіонів за їх соціальний стан;
8. Збереження і розвиток соціальної інфраструктури, всебічний розвиток сфери обслуговування та житлового забезпечення, гуманітарної сфери - освіти, науки, культури, охорони здоров'я населення, фізичної культури і спорту, відпочинку та туризму;

9. Створення сприятливих умов для розвитку сім'ї, жінок, дітей та молоді;

10. Поступовий і послідовний розвиток самоврядних інститутів суспільства, збалансування взаємодії органів влади, суспільства і людини, ідентифікація особи з державою;

Отже, основним завданням соціальної політики є забезпечення потрібного рівня і якості життя різних верств населення. Головним фактором поліпшення системи суспільних взаємин є держава як основний університет управління. Слідуючи реалізації суспільних функцій, держава є гарантом захисту і забезпечення потрібного рівня життєдіяльності населення шляхом не тільки економічного, але і соціально-економічного зростання, користуючись системи законодавчих, економічних, суспільних і соціально-психологічних гарантій, рівних перспектив для збільшення фізичного стану завдяки особистому трудовому внеску, економічній автономності підприємництва для працездатного населення і реалізації потрібного рівня для непрацездатного населення.

ВИСНОВКИ

В Україні через суспільні зміни соціальна проблематика привертає дедалі більшу увагу в соціальній та політичній діяльності. За двадцять п'ять років незалежності Україна декларується як соціальна держава, а людина визначається найвищою соціальною цінністю. Сьогодні наша економіка є дуже крихкою і вразливою, особливо її соціальна частина. Тому важливого значення набуває виконання затверджених в Стратегії розвитку цілей - політична стабільність, економічна самодостатність і соціальна справедливість.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що найважливіші напрями внутрішньої політики держави пов'язані з відтворенням соціальних ресурсів і забезпеченням як стабільності соціальної системи, так і динамічності її розвитку. І саме ці питання покликана вирішувати соціальна політика, яка реалізується посередництвом соціальних заходів та здійсненням програм, що проводяться державою.

Ознайомившись з першим розділом курсової роботи узагальнюючи визначення «Соціальна політика» можна зробити такий висновок, що це – невід'ємна складова діяльності держави, відповідальної за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян. Зважена соціальна політика зберігає стабільність у суспільстві, що дозволяє йому розвиватися без значних потрясінь, заколотів та революцій. Соціальна політика є своєрідним «амортизатором» ринкових ризиків, тому її основним критерієм є рівень суспільної злагоди та солідарності.

Основоположним актом соціального законодавства України є її Конституція. Вона визначає найбільш загальні концептуальні підходи до формування соціальної політики, побудови соціальної держави. Цей документ урегульовує організаційне забезпечення соціальної політики на різних рівнях державної влади, управління та місцевого самоврядування.

Соціальна політика виконує такі основні функції:

4. Економічну (вона забезпечує економічні зміни політичної системи, створює умови для здійснення практичної політичної діяльності, стимулює різні види економічної діяльності);

5. Соціальну (необхідний стандарт проживання для всіх груп населення, доступ до медичної допомоги, освіти, культурних цінностей);

6. Стратегічну (створює соціально-економічні умови для розвитку суспільства і підтримки в ньому стабільності).

Після того як ми в першому розділі даній курсовій роботі спочатку розглянули теоретичні аспекти «Соціальної політики» то у другому розділі ми визначили що соціальна політика стає інструментом, за допомогою якого держава регулює і забезпечує ринкові інститути і соціальні структури.

Основний зміст соціальної політики полягає в тому, що держава зобов'язана гарантувати (законодавчу, соціальну та економічну) нормальність протягом певного історичного періоду, що забезпечує гідне життя, свободу вибору сфери життя чи діяльності, несе відповідальність за її власні дії та плату.

Ефективна соціальна політика вимагає аналізу всього логічного ланцюга від виникнення і розвитку соціальних потреб до їх задоволення. В даній дипломній роботі був зроблений аналіз соціальної політики з 2018 по 2020 рік що до ефективності функціонування інституційного механізму державного регулювання соціальної сфери відображено в показниках розвитку.

Так з розрахунків ми спостерігаємо що 2020 рік був більш позитивним ніж 2019 рік. В звітах по доходам населення, розмір прожиткового мінімуму, мінімальна заробітна плата, мінімальна та максимальна пенсія йде вдосконалення та підвищення цих показників. Але є такий показник як рівень бідності, він нажалі має сумну статистику. Так 2020 рік став прикрим для населення в великих та малих містах. Цей показник був збільшений за рахунок з ситуацією з COVID-19. Але держава підтримує своїх громадян та розробляє нові проекти що до допомоги людям, які отримали збитки. Наприклад: у 2020 році державну допомогу отримали більше людей ніж у 2019 році. Для цього був розроблений новий алгоритм дій для отримання нових компенсацій, та збільшено обсягу роботи.

Використовуючи показники житлової субсидій, у 2020 році держава надала менше допомоги ніж у попередньому році. До цих змін вплинули нові закони та розрахунки для отримання допомоги.

Не зважаючи на те що 2020 рік має поступове зростання рівня соціальної політики ніж 2019 рік, в державі ще є деякі проблеми в реформі соціальної політики. То ж серед найбільш актуальних соціально політичних проблем сьогодення в Україні найчастіше називаються проблеми депопуляція населення, демографічна сфера, бідність, малозабезпеченості, недостатнього рівня соціальної захищеності цілої низки громадян (людей з функціональними обмеженнями, людей похилого віку, представників національних меншин, молоді тощо) та ін.

Тому у третьому розділі дипломної роботи були проаналізована міжнародний досвід країн та надані рекомендації що до вдосконалення соціальної політики в Україні.

Соціальна політика у різних країнах значною мірою відрізняється залежно від рівня економічного розвитку, соціально-економічної кон'юнктури та національних традицій країни. Світова практика визначає три найбільш розповсюджені моделі соціального розвитку держави: ліберальну, консервативну та соціально-демократичну.

Так було визначено пріоритетні напрями реформування державної соціальної політики в Україні в контексті адаптації до стандартів ЄС. Розглянувши усі моделі котрі є в світовій практиці найбільш відповідна для нашої країни - соціально-демократична. Соціально-демократична модель є найбільш розвиненою, і ця соціальна політика має самостійне значення.

Саме ця модель заснована для зменшити бідність та посилити статус та роль середнього класу, підвищити конкурентоспроможність національна економіка розробляє та впроваджує ефективну країну на основі інноваційної моделі, реалізація антикорупційної політики, збільшити доходи громадян порівняно з інфляцією, зменшити незабезпечені фінансові вигоди, збільшити зайнятість та запобігти втратам кваліфікованого персоналу, покращити соціальну мобільність.

Для того щоб вдосконалити соціальну політику державі потрібно: удосконалити систему державного та регіонального соціального управління та підвищити його ефективність, підвищити рівень та якість життя населення, створити умови формування середнього класу та подолання бідності, запобігти різкому розшаруванню суспільства за рівнем доходів, майновим і соціальним становищем, формування солідарної соціальної структури суспільства, покращити рівень здоров'я населення, поліпшити системи його охорони, зміцнення генофонду українського народу, розробити заходи для подолання демографічної кризи, розв'язання демографічних проблем, здійснити ефективну державну регіональну соціальну політику, поступова її децентралізація, подолання значної диференціації соціального розвитку регіонів, посилення відповідальності регіонів за їх соціальний стан, створити сприятливі умови для розвитку сім'ї, жінок, дітей та молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1 Безкоштовна бібліотека підручників - Сутність соціальної політики та її структура [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.infolibrary.com.ua/books-text-5483.html>

2 Теоретичні основи державної соціальної політики в Україні [Текст]/В.О. Меленюк//Держава та регіони [Текст]. - 2009. - № 1. - С. 126-132. - (Серія: Державне управління).

3 Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн./А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. - К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.

4 Соціальна політика нашої держави в умовах асоційованого членства України в ЄС/Мних М.В., професор, д-р екон. наук, заслужений економіст України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»/ISSN 1681-116X. Український соціум. 2015. №3 - 2015. - с.232.

5 Соціальна економіка: навч. посіб./[О.О. Беляєв (кер.авт.кол), Є.Б. Ніколаєв (наук. ред.), А.В.Келічавий та ін.]. -К. :КНЕУ, 2014. - 481

6 Соціальна політика ЄС: сучасні виклики і перспективи/К. В. Слюсаренко, М. М. Садовенко//Економічний аналіз: зб. наук. праць/Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. - Тернопіль: Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. - Том 27. – № 1. - С. 80-90. - ISSN 1993-0259.

7 Освіта.ua - соціальна політика: поняття, сутність та об'єкт. - [Електронний ресурс]. – режим доступу: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18612/

8 Соціальна політика в умовах глобалізації та лібералізації економічних відносин: здобутки, втрати, тенденції/ Колот А. //Демографія та соціальна економіка. — 2008. — № 1(9). — С. 23—41.

9 Соціальна політика в сучасному світі та в Україні/О. Сергієнко//Україна: аспекти праці. - 2002. - № 1. - С. 31-37.

10 Социальная политика и управленис: общие проблемы/Б. Дж. Нельсон //Политическая наука. Новые направления. - М.: 1999. - С. 528-531.

11 Соціальна і гуманітарна політика: Навчальний посібник. – Деріга В.В. - Миколаїв:Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – 178 с.

12 Верховна Рада України - Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-п#Text>

13 Pandia. - СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ- [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://pandia.ru/text/77/301/94459.php>

14 Соціальна держава: територія перемін / А. О. Сіленко. – Одеса : Видавничий центр УДАЗ ім. О. С. Попова, 2000 – 280 с.

15 ЗАКОН УКРАЇНИ - Концепція соціальної держави України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1S800A?an=20>

16 Соціальна сутність держави: теоретико-методологічні засади дослідження / Рабінович П., Лобода Ю. //Право України. – 2001. – №8.

17 Концептуальні основи формування соціальної політики в сучасних умовах функціонування економічної системи України//Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 44 «ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ» Н. Добрева, Є. Борщук, Т. Корецька

18 Соціальна політика держави як основа сучасного економічного розвитку суспільства - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.vspmr.org/information/expert-opinion/sotsialjnaya-politika-gosudarstva-kak-osnova-sovremennogo-ekonomicheskogo-razvitiya-obschestva.html>

19 Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні [Текст:] навчальний посібник/Н.І. Кривоконь: .- Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012.- 320 с.

20 Вікіпедія - Социальная политика - [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://ru.wikipedia.org/wiki>

21 Державна служба статистики України - Експрес-Випуск - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukrstat.org/uk/express/expr2020/03/40.pdf>

22 Верховна Рада України - ЗУ «Про прожитковий мінімум» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-14

23 Бухгалтер24.інформаційний бізнес портал. - Нове визначення поняття «мінімальна заробітна плата» з 2017 р. - [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.buh24.com.ua/nove-viznachennya-ponyattya-minimalna-zarobitna-plata-z-2017-r/>

24 Пенсійний фонд України - Мінімальний та максимальний розмір - [Електронний ресурс]. - режим доступу: <https://www.pfu.gov.ua/33665-minimalnyj-ta-maksymalnyj-rozmir/>

25 Г.Л. Вербицька Національний університет «Львівська політехніка» Проблеми бідності та рівня життя населення України/ УДК 364.22 Вербицька Г.Л.

26 Державної служби статистики України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

27 Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні [Текст:] навчальний посібник/Н.І. Кривоконь: .- Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012.- 320 с

28 Тернопільський національний економічний університет /Кафедра економічної теорії/ «Економічної теорії» - «Сучасні моделі соціальної політики». Фундиг О. І. – 2016.-34.

29 Сіленко А. Соціальна політика та її пріоритети у перехідному суспільстві // людина і політика. – 2003. – № 1. – с. 118 – 128.

30 um.co.ua - учбові матеріали - Малозабезпеченість як соціально-економічна проблема [Електронний ресурс]. - режим доступу: <http://um.co.ua/3/3-8/3-87671.html>

31 Модернізація державного управління та європейська інтеграція України [Текст]:наук. доп. / авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін [та ін.]; за заг. ред. д. наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. - К. : [б. в.], 2013.

32 Лібанова Е. Досвід соціальної політики в країнах роз(виненої ринкової та перехідної економіки і можливості його використання на Україні / Е. Лібанова, В. Іванкевич, В. Бевз // Україна: аспекти праці. - 1997. - №1. - С. 36-41.

33 Науково-дослідний інститут праці і зайнятості населення міністерства соціальної політики України і НАН України - світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість використання в Україні - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ipzn.org.ua/svitovyy-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannya-v-ukrayini/>

34 Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика: монографія / під ред. В.Г. Никифоренка/МОНМС України. Одеський нац. економічний ун-т. – Одеса, 2012. – 316 с

35 О. В. Кошонько / Перспективи розвитку соціальної політики держави щодо підвищення рівня та якості життя населення. - Вісник Хмельницького національного університету 2015, № 4, Т. 2

36 Закон України - Концепція соціальної держави України - [Електронний ресурс]. - режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1S800A?an=80>

ДОДАТОК А.

Перелік зауважень щодо оформлення кваліфікаційної роботи

Означення документа	Документ	Умовна відмітка	Зміст зауваження